

کارل مارکس (ژیانا سیاسی و ره‌وشه‌نبیری)

ق: کاریز حه‌سه‌ن

زانکویا دهوک / فاکولتیا زانستین مروفایه‌تی / سکولا ئاداب /
پشکا میژوو

پیشه‌کی

کارل مارکس ئیکه ژ مه‌زنتربین فه‌یله‌سوف و زانا و سیاسه‌مه‌دار و روژنامه‌فان دگه‌له‌ک بوارین جودا جودا دا وه‌کی بوارین زانستی و ئابوری و سیاسی و کومه‌لایه‌تی و فه‌لسه‌فی دال جیهانی و ئیک ژ وان که‌سایه کوچ جار دمیژووا جیهانیدا ناهیته ژ بیرکرن، و ئه‌و که‌سه ئه‌وی کولسه‌ر هزرروبی‌ریت وی ئیکه‌م ده‌وله‌تا سوشیالیستی ل ئیکه‌تیا سو‌قیه‌تی دا هاتیه دامه‌زراندن.

ژ به‌ر قی چه‌ندی ئه‌و فه‌کولینه هاته دروستکرن و ئارمانج ژ ئه‌وه کو هنده‌ک لایه‌نان ژ ژیانا قی که‌سی فه‌کولینی لسه‌ر بکه‌ین و رولی وی بی سیاسی و هزری به‌رچا‌و بکه‌ت داکو کارتیکرنا وی لسه‌ر سیاسه‌ت و هزرا جیهانا ئه‌قرو ئاشکرا ببیت، دیسان دیارکرن هه‌لو‌یستی مارکس بی سیاسی و هه‌ولدانی‌ت وی بو نه‌هیلانا جیا‌وازی دنا‌قه‌را چینیت کومه‌لگه‌هی دا و دروست کرنا کومه‌لگه‌هه‌کا پرولیتاری.

ئه‌و فه‌کولینه پیک ده‌یت ژ ریک‌خوشکرن و دوو به‌شان زی‌ده‌باری پیشه‌کی و ئه‌نجامان، ریک‌خوشکرن پیک ده‌یت ژ ژیانا کارل مارکس کو ب شیوه‌یه‌کی زانستی قوناغیت ژیانا کارل مارکسی هاتینه شروقه‌کرن، و به‌شی ئیکه‌ی ژ دوو ته‌وه‌را پیک ده‌یت ئه‌وژی ژیانا مارکس یا سیاسی بخوقه‌ دگ‌ریت:

روگه‌ه

وه‌زیه، بو‌یته‌ی د ده‌ته فه‌کولین و
وه‌رکیرانین مروفایه‌تی و زانستی

ژ‌ماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

۱- به یانا کومونیستی و کومونا پاریس .

۲- به شداریا مارکس د بزاقا چین ناڅه ته ودهیی دا .

و به شی دووی چوار ته وهران بخوځه دگریت دخی به شی دا ژيانا مارکس یا هزری هاتیه به حسکرن کو نه وژی نه څه ته وده رنه :

۱- به رهه مین مارکس .

۲- هه لویستی مارکس ژ تاینی .

۳- هه لویستی مارکس ژ نه ته وه و نه ته وایه تی .

۴- کومه لگه لده ف مارکس (هه څرکیا چینایه تی) .

د نقیسینا قی څه کولینی دا هندهک ژنده رین جورا و جور ب زمانین کوردی و عه ربه هاتینه بکار تینان کو گریداینه ب ژيانا کارل مارکس و هزر و بییرین وی څه ، وه کی په رتوکا (کارل مارکس) یا نقیسه ر (عیما د حکیم) کو دخی په رتوکی دا ب تیرو ته سه لی به حس ژ ژيانا کارل مارکس و هزر و بییرین وی هاتیه کرن ، هه روه سا په رتوکا (مارکس رچل چد الادیان) یا نقیسه ر (عصام عبدالفتاح) کو نه څه ژی گریدایه ب ژيانا کارل مارکسی څه ، هه روه سا

ژيانا ما کارل مارکس

کارل مارکس نیکه ژ مه زنتین فیه له سوف و بیرمه ندین سه دی نوزدی د بوارین زانستین کومه لایه تی دا ژ وان بواران بواری تابوری و سیاسی و کومه لناسی دا ، و دهیته هژمارتن وهک دامه زیننه ری هزرا کومونیستی و سوشیالیزمی .

کارل مارکس ل ۵ مایویا سالا ۱۸۱۸ زاینی ل باژیبری (تیریر) سه ر ب ده څه را راین څه ل ته لمانیا ژ دایک بویه^(۱) . و مالباتا مارکس د نه ژاد دا جوهری بوون و دایک و بابین وی ژی د ناڅه دوو مالباتین (حاخام)^(۲) دا هاتبونه په پیره و کرن ټانکو میژووا مالباتا کارل مارکسی دگه هیته میژووا زه لامین تاینی بین جوهریان و بابی کارل مارکسی کاری پاریزه ریی دکرل ده څه را (رینانی) کو نه څه ده څه ره ل ژیر ده سته لاتا بروسیا دا بوو^(۳) .

روگه ه

وهرزیه ، بویته ی د دغه څه کولین و وړکیرانین مرزقابه تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

ل سال ۱۸۱۶ ل بروسيا ياسايه كا تاييهت ب جوهيان فه دهركهفت و لدیف قی ياسایی جوهی ژ كاركرنی دناڤ داموده زگه هین گشتی دا ل بروسيا هاتنه بی بهرکرن، نانکو نابیت هیچ کهسه کی جوهی دناڤ داموده زگه هین میری دا ل بروسيا کارریکته، و لدیف قی ياسایی (هینری مارکس) بابی کارل مارکسی هاته بی بهرکرن ژ کاری خو کو پاریزه ده کی سه رکهفتی و بناقودهنگ بوو و ژ کاری وی هاته تیخستن، و داکو هینری مارکس خو ژ قی کیشهی رزگار بکته و دا کاری خو ژ دهست نه دهت چونکی خودانی خیزانه کی بوو و پیدقی بوو لسهر کو قی خیزانا هه بریقه بیته و داکویی بهرده و ام بیت لسهر کاری خونه چار دبیت کودهست ژ تاینی خویی جوهی بهردهت و ب فهرمی ل سال ۱۸۱۷ زاینی دهیته سهر تاینی مه سیحی، نانکو بهری ژ دایک بوونا کارل مارکسی ب ساله کی، دیسان هینری مارکس خیزانا خو هه میی نه چاردکته کو بهینه سهر ریبازا پروتستانستی^(۴) یا مه سیحی ل سال ۱۸۲۴ زاینی^(۵).

ههروه سا مارکس ژبنه ماله کا مام ناوهندی و ب پهروه دهکرنه کا لیبرال هاتبوو پهروه دهکرن، وئیکه م تشتی کو دژیانا مارکسی دا جهی سه رنج راکیشانی بیت نه فه یه کو مارکس ژ بنه ماله کا بورژوازی^(۶) یا جوهی هاتیه سهر دنیا یی و بابی مارکسی یی نومیده وار بوو کو زاروکین خو برهنگه کی مه زن بکته کو دویر بن ژ بارگرانیین ژیانی و نه هینه هژمارتن ژ هاوالاتیین پله دوو دژیانی دا، ژبه ر قی چهندی و ژ پیخه مهت دا کو زاروکین وی دژیانه کا خوش دا بژین، بابی مارکسی دچیته سهر تاینی مه سیحی و تاینی خویی ره سهن ب جه دهیلیت، کارل مارکس ل سال ۱۸۳۵ زاینی پشتی کو خواندنا خول قوناغا ناوهندی بدو ماهیک ئینای ل زانکویا (بوون) دهیته وهرگرتن، لی پشتی بورینا ساله کی دچیته بهرلین داکو درژیایی ب خواندنا خو بدهت ل کولیرا

ياسایی^(۷).

و دهه مان دهم دا ده می مارکسی دچیته زانکویا بوون و بهرلین هندهک زانستین دی ژی دخونیت وهکی زانستی (میتولوجیا یونانی) و زانستی (میژوویا هونه ری) دیسان ده می مارکس دمینیته ل باژییری بوون دچیته دناڤ دهسته کین هوزانقاندا و گه لهک هوزانان دروست دکته، و بهری مارکس بهیته فه گوهاستن بو باژییری بهرلین دکه قیته دئه قینا نافرته کی دا کوناقی وی (جینی) یه کو نه ژ نافرته تا هه کچا

هه‌فاله‌کی بابی وی بوو کو دگوتنی (لودقیچ فون ویستقالن)^(۸).

ول سال ۱۸۳۶ زاینی ژیبی مارکس گه‌هسته ۲۸ سالی و دقنی سالی دا مارکس و جینی ریککه‌فتن لسهر وی چه‌ندی کو‌بنه هه‌فترین بو‌نیک و دوو و نه‌ف ریککه‌فتنا هه‌ژی ب نه‌ینی بوو. و خیزانا (فون ویستقالن) ژ چینا نه‌رستوقراتی بوو کو نه‌ف چینا هه‌ دکومه‌لگه‌هی دا گه‌له‌ک یا جیا و از بوو ژ چینا کارل مارکسی، و ژ نه‌فهری قیانا مارکسی بو جینی یی ده‌می مارکس ناما خو یا دکتورایی نقیسانی و بدوماهی نینای دقنی نامی دا مارکس نقیسابوو و دا دیارکرن کو نه‌ف ناما من دیاریه بو هه‌فالی بابی من (فون ویستقالن) و لدوماهیکی (فون ویستقالن) رازی دبیت کو کچا خو جینی بده‌ته کارل مارکسی، و ل سال ۱۸۴۳ زاینی مارکسی داوه‌تا خو دکه‌ت ل کریناخ دگه‌ل (جینی فون ویستقالن) ی، هه‌رچه‌نده جینی ب ته‌مه‌نی خو‌فه ۴ سالان ژ هه‌فترینی خو مارکسی مه‌زنتر بوو لی جینی ب جوانیا خول باژیری تریف ده‌اته نیاسین و خه‌لکی تریفی په‌سنا جوانیا وی دکر و ده‌اته نیاسین یان نا‌فکرن ب (شاه‌رنا سی‌رهنه‌ند) و ب (فریشته‌یا له‌زینی) و خه‌لکی دنیایی ب تایه‌تی چینا نه‌رستوقراتی مه‌نده‌هوش ببوون لسهر وی چه‌ندی کا چه‌وان قی کچا جوان و تازه کو کچا شیره‌تکاری ده‌وله‌تی بوو چه‌ژ قوتابییه‌کی هه‌ژار کر سه‌ره‌رای وی چه‌ندی کو قی قوتابی نانکو مارکس چ بار د جوانییی ژی دا نه‌بوون^(۹).

هه‌روه‌کی به‌ری نوکه مه‌ دیارکری ل ده‌می مارکس ژیانا زانکویی دبوران، ل به‌رلین ده‌ست ب خواندنا دوو زانستین دی ژی کر نه‌وژی (یاسا و می‌ژوو) بوون، ل سه‌ر ده‌ستی ماموستا (ئیدوارد جانس) ی کو نه‌فه نیک ژ دیارترین قوتابیین هیگلی بوو، مارکس قیانه‌کا مه‌زن هه‌بوو بو خوندا فه‌لسه‌فی و نامه‌ک نقیسی لدور فه‌لسه‌فا یاسایی کو پیک ده‌ات ژ (۳۰۰) ل په‌ران، هه‌روه‌سا مارکس ب در‌یژایا ژیبی خوه‌اته گریدان ب شکسپیری فه و ژ هه‌گری دژایه‌تی کرنا رومان‌تیکیا و هزر و بیرین وان مارکس گوتاره‌کا فه‌لسه‌فی نقیسی ل ژیر نا‌قی (خالا ده‌ستپیککی و وه‌رارا پیدقی بوو فه‌لسه‌فی) و نفیسینا قی گوتاری ده‌ستپیکه‌ک بوو بو چوونا وی یا راسته‌خوبو ناف فه‌لسه‌فا هیگلی دا، ودقی ده‌میدا مارکس ل باژیری بون ده‌ست ب کاری روژنامه‌قانیی کر و گه‌له‌ک گوتار ل دور نازادیا روژنامه‌قانیی دگوتارا (راینسین تجایتونگ) ی دا به‌لا‌قه کرن^(۱۰)، دیسان ده‌مان سالدا نانکو ل سال ۱۸۴۲ مارکس دبیته سه‌ر نقیسه‌ری گوتارا راین (rheinische zerung) کو قی گوتاری گه‌له‌ک هیرش دکرنه سه‌ر حکومه‌تا بروسی ب شیوه‌یه‌کی توند تا وی راده‌ی کو بوو نه‌گری وی چه‌ندی کو نه‌ف کوفاره ژ لایی حکومه‌تا بروسی فه‌ به‌یته داخستن^(۱۱)، دیسان بو نه‌گه‌را وی چه‌ندی کو حکومه‌تا بروسی بریارا دویر ئیخستنا مارکس بده‌ت ژ وه‌لاتی وی بروسیا، ب قی شیوه‌ی مارکس نه‌چار دبیت کو ژ بروسیا ده‌رکه‌قیت و به‌ره‌ف هه‌ره‌نسا فه‌ بچیت.

کارل مارکس

روگه‌ه

وهرزیه، بویته‌ی د دغه فه‌کولین و وهرکیرانین مرزقاییه‌تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

ههروهکی مه دیارکری مارکس ل سال ۱۸۴۳ ل بوون وهک روژنامه نقییس کاردکر و دگوتارین خودا ب توندی هیرش دبرنه سهرسیسته می حوکمی ل بروسیا، نهڤ چهنده بو نه گهری داخستنا گوڤارا وی تیدا کاردکر ههروهسا نهو ب خونه چاربوو ب خیزانا خوڤه ل سال ۱۸۴۳ بهرهڤه رهه نسا برهڤیت، بقی رهنگی مارکس ل سال ۱۸۴۳ بهرهڤه باژیروی پاریس ڤه دچیت و دڤی باژیروی دا زانایه کنی دی یی سوشیالیزمی یی تهلمانی دنیاسیت تهوژی (فردریک تهنگلز)^(۲۱) بوو^(۳۱)، و نیکه م چافیپیکه فتن دناڤه را مارکس و تهنگلزی دال سال ۱۸۴۴ ل باژیروی پاریس پهیدا دبیت و پستی نیکدوو دنیاسن و پستی چهنده چافیپیکه فتن و گهنگه شان دناڤه را وندا دهینه کرن نهڤ چهنده ده دبیته ته گهر کو بینه دوو ههڤالین نیزیک بوو نیک دوو و په یوه ندییه کا ههڤالینی یا بهیز دناڤه را وندا پهیدا دبیت ب تاییه تی پستی دزانن کو هزروربیرین وان وهکی نیکن، و نهڤه ههڤالینییه بو نه گهری وی چهنده کو ههردوو کاربکه ن و هاریکاریا نیکدوو بکه ن ژ بوو دانانا چهنده یاسا و بنه میان کو گریدای بوون ب بیردووزا کومونیستی ڤه و ههردوو بیان کاردکر ژ بوو هاندانا چینا کرنکار داکو کاربکه ن ژ بوو سه ریخستنا نهڤی بیردووزی، دیسان ههردوو پیکڤه رابوون ب دانانا چهنده پهرتوکان و ژ گرنگترین و بناڤوده نگترین وان پهرتوکین دانای و بهلاڤه کری (به یاناما کومونیستی) بوو، ههروهسا دوو پهرتوکین دی ژی دانان نیک لژیرو ناڤی (نایدلوجیا تهلمانی) و یا دووی لژیرو ناڤی (خیزانا پیروز) ههروهسا مارکس و تهنگلزی پیکڤه کاردکر ب مه ره ما کارا کرنا دهسته کا کومونیستی و گهورینا وی بوو پارتا شوره شگیری یا برولیتاری^(۴۱)، ههروهسا مارکس داخاز ژ ههردوو ههڤالین خو (بروبل و روج) کرن کو رابین ب دانانا گوڤاره کا هه یڤانه و ڤان ههردوو که سان داخازا مارکسی بجه ئینا و نهڤه گوڤاره هاته دانان و ناڤی وی کره سال (ژمیرا فرنسی - تهلمانی) دڤی گوڤارا نوی دا کاردهاته کرن ژ پیخه مهت نیگرتنا رهوشه نبیری دناڤه را هزرین تهلمانی و بزاقا شوره شگیری یا فرنسی دا، و بنگه هی ڤی گوڤاری دانا باژیروی پاریس، و ژمارا نیکی ژ ڤی گوڤاری ل دو ماهیا مه ها شویاتی ل سال ۱۸۴۴ هاته بهلاڤه کرن و مارکس دوو گوتار دڤی ژماری دا بهلاڤه کرن و نیک ژوان لسهر (کیشیه یا جوهیان) بوو^(۵۱)، لی مانا مارکس ل پاریس گهلهک نهڤه کیشا هه ر ل سال ۱۸۴۵ بو بهلچیکا هاته دویرنیخستن^(۶۱)، و پستی ڤه کولینا ژیده ران دیار دبیت کو نه گهری ڤی چهنده ئانکو نه گهری دویرنیخستنا مارکس ژ فره نسا ڤه دگهریته ڤه بو چهنده ته گهران تهوژی تهڤین ل خواری نه:

۱- ترسا حکومتا فرنسی ژ هزروربیرین ڤی که سی، چونکی حکومتا فرنسی دترسیا کو کارل مارکس بشیت کونترولی لسهر میشکی خه لکی فره نسا بکهت و خه لکی دژی حکومتا فرنسی هاندهت.

۲- دژایه تیا مارکس یا روی ب روی بو حکومتا فرنسی و یا تهلمانی.

روگه ه

وهزیه، بویتیه د دهته ڤه کولین و
وهکیرانین مرزڤایه تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

۳- کاروچالاکیین مارکس ل پاریس.

ب فی شیوهی مارکس ل ساللا ۱۸۴۵ ژ فرهنسا دهیته دویر نیخستن و نه چار دبیت کوریکا بروکسل بگریته بهر و بهره‌ف بهلچیکا فه بچیت، پشتی کو کارل مارکس نه شیای بودهمه‌کی دریزل پاریس تاکنجی بمینیت و پشتی کول ساللا ۱۸۴۵ بریار هاتیه دان ژ لایی حکومه تا فهرنسی فه کو مارکس بهیته دویر نیخستن مارکس نه چار دبیت کو بهره‌ف بهلچیکا فه بچیت^(۷۱).

دهمی مارکس دگه هیته بهلچیکا ل باژییری بروکسل تاکنجی دبیت، مارکس ل بروکسل ههول ددهت ژ بوو خاواندن و دیچچونا په‌رتوکین نقیسه‌رین تابوری و سیاسی و شوره‌شگیری یین مه‌زن، دهه‌مان ده‌مدا مارکس به‌شدار دبیت دگه‌ل هه‌قالی خوئه‌نگلزی و هه‌ردوو پیئکفه رادبن ب دانانا په‌رتوکا خویا مه‌زن یا ناقدار ب (نایدلوجیا نه‌لمانی) کو دفتی په‌رتوکی دا ره‌خنه ل هزر و بیرین شوره‌ش گیرین رومانتیکی دگرت، لی نه‌ف په‌رتوکا هه نه‌هاته به‌لا‌فه کرن هه‌تا ساللا ۱۹۳۲ ز، هه‌روه‌سا مارکس رادبوو ب نقیسینا گوتاران د روژناما (بروکسل جرمان گازیت) دا، کو دفتی روژنامی دا هیرش دکره سهر شوره‌شگیری رومانتیکیین سوشیالزمی و نه‌ف هیرشین هه وه‌کی وان هیرشان بوون نه‌و هیرشین دکره سهر بورجوازیان^(۸۱).

هه‌روه‌سا دماوی فان سالاندا مارکس یانه‌یه‌ک ل باژییری بروکسل دمه‌زراند کو نه‌فتی یانی کارتیکرنه‌کا مه‌زن هه‌بوو و نه‌ف یانا هه بیورینا ده‌می و هییدی هییدی گه‌شه دکر و پیش دکه‌فت و مارکس هه‌می کومبونیت خو دفتی یانی دا گریددان و هه‌می فه‌کولینیت خوییت ده‌ستپیکی و سه‌ره‌تایی ل سهر تابوری پیشکیش دکر، پاشی مارکس به‌شک ژ فان گوتاران به‌لا‌فه کرن لژیر ناقتی (لوه‌نار بایت توند کاپیتال) تانکو (کارکر ب قهر، سه‌رمایه)^(۹۱)، هه‌روه‌سا ل به‌ارا ساللا ۱۸۴۸ مارکس و نه‌نگلز گه‌هشتنه کومه‌له‌کا نه‌پینی یا به‌لا‌فه‌کرنا هزرین کومونیسستی نه‌وا ل باژییری له‌ندن هاتیه دامه‌زراندن کو ناقتی وی (کومه‌لا کومونیستیان) بوو، و مارکس و نه‌نگلز ده‌ینه هه‌لبژارتن د کونگری دووی یی قی کومه‌لی دا نه‌وی هاتیه گریددان ل له‌ندن، هه‌روه‌سا د چریا دووی دال ساللا ۱۸۴۷ دا مارکس و نه‌نگلز هاتنه راسپاردن ژ لایی کونگره‌ی فه ژ

بو دانانا کاغه‌زه‌کا کاری یا تایه‌ت ب قی کومه‌لی فه تانکو (کومه‌لا کومونیسستی)، و نه‌ف کاغه‌زه پیک دهات ژ به‌یانامه‌کی کوناقتی وی کره (به‌یاناما پارتا کومونیسستی)، و نه‌ف به‌یانامه ل شویاتا ساللا ۱۸۴۸ هاته به‌لا‌فه‌کرن و ناقه‌روکا قی به‌یانامی پیک دهات ژ گه‌وه‌ره‌کی کورت و به‌یزد به‌یانامی دا هاتبو کو (میژووا مروقایه‌تی زنجیره‌یه‌که ژ هه‌فرکیان

کارل مارکس ...

روگه‌ه

وهرزیه، بویته‌ی د دهنه فه‌کولین و وهرکیرانین مرزقایه‌تی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

دناقبه را چینیت کومه لگه هی (دا) ههروه سا بهیانا می دیار کر کو چینا کارکه را دی
جهی چینا ناقنجی یا دهسته لاتدار گریت^(۲۱).

ب فی رنگی هه دماوی فان سالاندا مارکس بهرده و امی دا کاری خو یی
شوره شگیری دژی حکومتا بهلچیکی ژ پیخه مهت بهرژه و هندی چینا کارکه ران
و سه رکه فتنا نه فی چینی، نه و چینا کو هه ردهم لژی زورداری و دهسته لاتا چینا
دهسته لاتدار یا بورژوازی دابوو، و هه ردهم مارکس کاردکر ژ پیخه مهت بهدهسته
تینانا مافین نه فی چینا هه یا کومه لگه هی سه ره رای وی چه ندی کو گه لکه
نه خوشی و ناسته نگ دکه تنه دریکا مارکس دالی مارکس یی بهرده و ام بوو لسه ر
کاری خو، لی پشتی ده ریخستنا بهیانا ما کومونیستی حکومتا بهلچیکی ل
۲۰ تادارا سال ۱۸۴۸ رادبیت ب ده ریخستنا مارکس نه فی چه ندا هه پشتی کو
لژی کارتیکرنا هه راکومونیستی شوره شی ل فهره نسا و پروسیا ده ستپیکری^(۲۲).

پشتی حکومتا بهلچیکا مارکس ده ریخستی ده ستپیکری مارکس بهرده
فهره نسا فه دچیت و بو ماوی سی مه هان دمینیته ل باریس لی پشتی هنگی
پاریس بجه دهیلیت و دزقریته نه لمانیا، و لقی ده می ل نه لمانیا ده ست بکاری خو
دکته و رادبیت ب ده ریخستنا روژنما (راین یانوی) ل کولونیا بو ماوی ساله کی
، و ل دو ماهی بی مارکس دبیته سه ر نقیسه ری نه فی روژنما و لقی ده می دا
حکومه تا بروسی گه لکه نه خوشیان دگه هینیته مارکس و وی دهسته سه ر دکهن
ورادهستی دادگه هی دکهن ب تومه تا وی چه ندی کو مارکس رابویه ب کاری
دژایه تیکرنا له شکه ری بروسی دوی گوتارا خودا نه و ا دروژنما خودا به لاقه کری
، لی پشتی ده مه کی کیم مارکس ل ۹ شوباتا ۱۹۴۹ دهیته تازاد کرن به لی نه فی
چه ندا هه نابیته نه گه ر کو مارکس ده ست ژ کاری خو به رده ت، به روفاژی فی
چه ندی ب شیوهیه کی گهرم تر هیرشی دکه ته سه ر حکومتا پروسی^(۲۲).

ههروه سا دفی ده می دابسمارک سه روکی پروسیا هه ول ددان بو پیکتینانا تیکه تیا
نه لمانی یا نه ته وهی و کارل مارکس وه کی پشته فانه کی بوو بو پیکتینانا تیکه تیا
نه ته وهی یا نه لمانی چونکی وی وه سا هه ر دکر کو نه فی تیکه تیه مه رجه کی فهره
بو سه ر هلدانا بزاقه کا مه زن داکو ژ جیا وازیا ناقه خووی رزگار بن نه و جیا وازیا
دناقبه را چینیت کومه لگه هی دا هه ی، و گومان تیدا نینه کو مارکس دقا نه فی
تیکه تیه دروست بیت ب هه ر رنگه کی هه بیت لی نه ب وی رنگی بیت کو
نه لمانیا بیته ده فهره کا پروسی و ده می شه ری ده ستپیکری دناقبه را پروسیا و
نه مسادا مارکس دقا کو پروسیا شکه ستنه کا مه زن ب ده ستخوفه بینیت دفی
شه ری دا چونکی مارکس دقا تیکه تیا نه لمانی یا نه ته وهی دروست بیت و
نه دقا نه لمانیا به شه ک بیت ژ پروسیا^(۲۲).

ژ نه گه ری فی دژایه تیا مارکس بهرام بهر حکومتا پروسی حکومت چ ریکا

روگه ه

وهزیه، بویته ی د ده ته فه کولین و
وه کیرانین مرزقابه تی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

نابینیت بو راوهستاندنا فی زهلامی له ورا نه چار دبیت کو رابیت ب کاری دویر
ٹیخستنا وی ژ پروسیا ل ۱۹ گولانا سالا ۱۸۴۹ دا و روزناما راین یا نوی ژ
هاته داخستن^(۴۲).

پشتی کو حکومتا پروسی مارکس نه چارگری کو بو جارا دووی پروسیا ب
جه بهیلیت ، مارکس بزاقی دکهت داکو بخول جههکی نارام بگهریت دا ژيانا
خو و خیزانا خو دابین بکته و داکو کاری خو نه انجام ب دهت و هزارا خو به لاژ
بکته ژ پیخه مه تی بدهستقه ئینانا مافین چینا کارکه ران و هه ژاران ، سه ره رای
وی چهندی کو گه له ک ناسته نگ دکه تنه دریکا ماکسی دا هه روه کی نه م دبیین
کو هه ر جهه کی مارکس لی تاکنجی دبوو دژایه تیا وی دهاته کرن ژ لایی چینا
دهسته لاتدارقه ژ نه گه ری وی چهندی کو مارکس خودان هزاره کا بهیز بوو و
نه ژ هزارا هه دژی بهر ژه و ونه دبیین چینا دهسته لاتدار بوو و برهنگه کی گشتی ژ
بورژوازیین سه رمایه دار و دهره به گین که قنه بهرست پیکدهاتن ، بقی رهنگی فی
جاری ژی هه روه کی جاران مارکس نه چار دبیت کو هه قژینا خو و زارو کین خو
ببهت و بهر ده ژ باریس قه بحیت ، ول پاریس مارکس بشیوه یه کی راستوخوو و بله ز
دچیته دنا ژ ریزین خه باتیدا ، لی لقی ده می مارکس یی کیم ددرا ق و دهستکورت
بوو و بریکا نقیسینان و کارکرنی دروژناماندا نه شیا کو دراقه کی بو خوشکرنا
ژيانا خیزانا خو په پیدایه بکته ، و تشتی رهوشا وی نه خوشتر کری نه و بوو کو پشتی
ماوه یه کی کورت بریاره ک ژ لایی حکومتا فهره نسا دهر دکه قیت ، و دقئ بریاری
دا هاتبو کو دقیت مارکس دماوی ۲۴ کات ژمیران فهره نسا بجه بهیلیت ، ب
فی چهندی مارکس داخازا تاکنجیبوننی ژ به لچیکا و سويسرا دکهت لی هه ردوو
وهلات داخازا وی رت دکه ن ژ بهر قی چهندی مارکس نه چار دبیت کو دگه ل خیزانا
خوبه ره قئ نینگلته را قه بچن ، و هه رچه نده کو د هزارا وی دا نه بو بو ماوه یه کی دریل
ئینگلته را بمینیت لی مانا وی ل نینگلته را پتر ژ ۳۴ سالان قه کیشا کو نه قه ژ
دوماهی سالین ژيانا وی بوون^(۵۲).

و مارکس له ندهن کره بنگه هی خوبه لی ل قی باژیبری ژی بهر ده وام مارکس پیدقی
ب دراقی هه بوو ، و بو په پیداکرنا دراقی و ده می بهر ته نگا قیاندا مارکس هه وارا
خو دبره بهر ده هه قالی خویی نه لمانی فردریک ئه نگلزی کو که سه کی دهوله مه ند
بوو^(۶۲).

ول قی ده می دا نانکو ده می مارکس ل له ندهن تاکنجی بووی ل دهستپیککی و
بو ماوه یه کی کورت هه ولین خوراوه ستانندن ، و چیدبیت نه قی چهندی په یوه ندی
ب رهوشا وی یا تابوری قه هه بیت ، له ورا لقی ده می گه له ک گه له ک په یوه ندی
و داخازنامه گه هه شتنه مارکس ل ده قهرین جیا جیا بیت جیهانی و داخاز ژ
مارکس دکر کو بزقریته قه سه ر په یاما خو یا شوره شگیری نه و بو بو که لتور بو
فلسه فا کومونیستی نه وال گه له ک ده قهرین جیا جیا ل وهلاتین جیهانی دهاته

کارل مارکس

رووگه ه

وهرزیه ، بویته ی د دهنه قه کولین و
وهرکیرانین مرزقاهیته ی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

به حسكرن، لی ل دو ماهی مارکس بریارد ا کو بزقریته سهر کاری خوقه ههرچهنده رهوشا وی یا تابوری یا لاوزی بوو، لی ههقالی وی فردریک نهنگلز بوو پشتگر و هاریکار بوو وی و ژلایی تابوری قه هاریکاریا وی کر، ب قی شیوهی مارکس زقریه سهر کاری خویی شورهشگیری^(۷۲).

ههروهسا دووماهییک ههقرکیین مارکس بییت مهزن دگهل باکونین لسهر رزگار کرنا ناڤ نهتهوهیا هاوبهش بون ژ تییکچون و ناشاوهگیری، چونکی ههقرکیهکا مهزن پهیدا بوو دناقبهرا باکونین و مارکسی دا کو ههر دووان داخازا ناڤ نهتهوهیهکا هاوبهش دکر، لی ههر تییک ب جورهکی کو مارکسی دگوت ههتا تم بشیین بگههینه ناڤ نهتهوهیهکا هاوبهش پیدقیه تم ب شورهشی رابین دژی چینا دهستههلاتدار و دکتاتوریهتا پرولیتاریایی بکاربینین، لی بهروفاژی قی چهندی باکونین و دهستهکین وی دگوت تا کو تم بگههینه ناڤ نهتهوهیهکا هاوبهش دقتیت تم رابین ب نهجامدانا چاکسازیا ب شیوهیهکی هیدی هیدی (پله پله)، ژ بهر قی چهندی ناکوکی کهته دناقبهرا مارکس و باکونین دا و ههردهم باکونین هیرش دکر نه سهر مارکس و بنه مایی بکارئینانا دکتاتوریهتا پرولیتاریایی^(۸۲).

ههروهسا مارکس گرنگیهکا تایبتهت ب روسیا د دا و ناگه ژ دهنگوباسین شورهشا روسیا یا کومونیستی ههبوو بهری بهریابونا وی بدهمهکی دریز، ههروهسا مارکس ههولدا کو چینا کارکه ریت ئینگلیزی و دهزگاییت وان بقی شورهشی ناگه هدار بکتهت و وی هزر دکر کو ئینگلیز تهنها وهلاته کو بهیته گهورین بو سهر ریبازا کومونیستی بیی کو توشی چ شورهشین دژوار بییت^(۹۲)، لی که سایهتیا مارکس یا بهیز و هزرا وی یا بهرفرده و چهژیکرنا وی ژ بو کونترول کرنی و شیانیت وی دهوانبیزی دا و باوهری ب خوبون لدهڤ نهڤ هه می سیفهتین هه نی بونه نهگه ر کو که سایهتیا مارکس بهیز بکتهت و پیشبکتهت ل باژییری له ندهن، ههروهسا مارکس پهرتووکا خو یا مهزن و یا ناقدار نقیسی لدهمی نیسته جی بوی ل ئینگلته را کویا ناقداره بناقی (سهرمایه)^(۱۰۳)، و پهرتووکا وی ژ چوار بهرگان پییک دهات نهو ژی نهڤه بون:

- ۱- بهرگی تییک (به ره مین سهرمایه داری) کو نهڤ بهرگه هاتیه به لاقه کرن لسهر دهستی مارکسی.
- ۲- بهرگی دووی (به لاقه بونا سهرمایه داری) و نهڤ بهرگه ل سال ۱۸۸۵ ز لسهر دهستی ههقالی وی بیی تهلمانی نهنگلی هاته به لاقه کرن و چاپکرن.
- ۳- بهرگی سیی (کریارا پیشبکتهت سهرمایه داری) نهڤ بهرگه ژ ل سال ۱۸۹۴ ز ههر لسهر دهستی ههقالی وی نهنگلی هاته چاپکرن و به لاقه کرن.
- ۴- بهرگی چواری (میژووا بیردوزین سهرمایه داری لسهر ناڤابوی) نهڤ بهرگی

روگه

وهزیه، بویتهی ددهته فهکولین و وهرکیرانین مرزقابهتی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

هه دناقبه را سالين ۱۹۰۵-۱۹۱۰ ز لسهر دهستني کوتسکي هاته چاپکرن و به لاقه کرن^(۱۳) لي مارکس لدوماهيا ژيانا خو يي خه مگين و دل تهنگ بوو چونکي هه قژينا وي توشي نه خوشيا په نجه شيري دبیت و ژ ته قهری قی نه خوشیي ل سالا ۱۸۸۱ ز هه قژينا وي ودهغرا دو ماهیي دکهت و دمريت و ب قی چهندي خه مهکا مهزن بو مارکس په يدا دبیت و پشتی ماوه يه کي کورت مارکس ژي توشي نه خوشيه کي دبیت کو نه و ژي هه ودانه کا سينگي بوو و ته ق نه خوشيه لده ق وي په يدا دبیت تا وي راده ي کو مارکس دکه قيته دنا ق جهاندا و گه له ک لا و از دبیت^(۲۳).

ول ۱۴ مارسا سالا ۱۸۸۳ ز مارکس لسهر کورسيکا خو کولبه رامبه ر په رتوکخانا خويا مهزن يي رينشتی بوو گياني خو ژ دهست ددهت و دو ماهی پيلين بايي قی ژيانی هه لدکيشيت و وه غه را دو ماهیي دکهت و دهيته قه شارتن ل گورستانا هايجات ل با ژيري لهنده ن ل نک هه قژينا وي، ول ده می مارکس هاتيه قه شارتن هه قالی وي يي نه لمانی فردريک نهنگلز گوتاره ک لسهر گوري وي بو تاما دهبويان بزمانی ٲينگليزي خواند کو تيدا دبیتيت: (ال ۱۴ مارسی ل دهم ژمير ۲:۴۵ خوله ک يي ٲيقاری مهزنترين هزرقان ژ هزرکرنی راوهستا و ده می مه ديتی کو يي رينشتيه لسهر کورسيکا خو وي ٲي نقشتيه ب نقشتنه کا تارام لی پا ته ق نقشتنه بو هه تا هه تايي بوو و ودهغرا وي يا دو ماهیي بوو، و مرنا وي قالاتيه کا مهزن په يدا کر کونا هيتته پيقان، و مرنا وي زيانه کا مهزن ل چينا کارکه ران يا شوره شگيرين ته وروپا دا و ميژوو ژي ب مرنا وي تاگه هدار بوو.....^(۳۳).

ٲيک: به ياناما کومونيستی و کومونا پاریس

پشتی کو مارکس و نهنگلز بهار سالا ۱۸۴۷ ز دچنه نا ق ريزين کومه له کا نه پيني يابه لاقه کرنا هزرين کومونيستی کول با ژيري لهنده ن هاتبوو دامه زراندن و نا قی وي (کومه لا کومونيستيان) بوو، لقی ده می مارکس و ٲينگلز دهينه هه لبرارتن د کونگری دووی يي قی کومولی دا نه وی هاتيه گريدان ل با ژيري لهنده ن، هه روه سا ل چريا ٲيکی دا ل سالا ۱۸۴۷ مارکس و نهنگلز هاتنه راسپاردن ژلايي کونگردي قه ژبو دانانا کاغه زه کا کاری يا تايهت ب قی کومه لی قه نانکو (کومه لا کومونيستی)^(۴۳)، و ته ق کاغه زه ٲيک دهات ژ به يانامه کي کو نا قی وي کره (به ياناما کومونيستی) و ته ق به يانامه ل شوياتا سالا ۱۸۴۸ هاته به لاقه کرن و نا قه روکا قی به يانامی ٲيک دهات ژ گه وه ره کي کورت و به پيز^(۵۳).

هه روه سا گوتارا به يانا کومونيستی ياساده بوو و رادبیت لسهر رستا خويا دهستپيکی کو دبیتيت ((ميژوا هه می کومه لگه هان هه تا ته قرو ٲيک دهیت ژ ناکوکی و هه قريکان دناقبه را چينيت کومه لگه هی دا))، و ته ق به يانامه ب شيوی په رتوکه کا بچووک هاتيه دانان و نزیکي ۱۲ هزار په يقانه و بو ماوی ۶ حهفتيان

يا هاتيه دانان ژلايي مارکس و ټينگلي ټه، ديتنا مارکس و ټينگلي د بهيانامي دا يا ناشکراهيه و نه يانالوزه و بهيانامه پيشکته تا کومه لگه هې و چه وانيا پيشکته تا وي ديار دکته ديسان بهيانامه کومونيسيان و سيسته مي ټه و لسهر دچن د ده ته نياسين و ديار دکته، و مارکس و ټينگلز د بهيانامي دا پيشبينا وي چه ندي دکهن کوان ټه و ياسا ييت دانايين ټه وين کونترولي لسهر پاشه روژا مروقا يه تبي دکهن، ده مي مارکس و ټينگلي ده ست ب دانانا بهيانامي کري کومه لا کومونيسيان ل ریکه فتی ۲۶ کانونا دووي ۱۸۴۸ داخاز ژوان کر کو بهيانامي ل ټيکي شوياتا هه مان سال بدوماهي بينن وان بهيان د ده مي ديار کري دا ب دووماهي ټينا و گه هانده ده ستيت کومه لا کومونيسيان و بهيان هاته هنارتن بو چاپخانه کا ټلمانې داکوبه ري مه ها شوياتي بدوماهي بهيت، په يانامه ل چاپخانه ده رکته لي چاپا ټيکي هندک خه له تين چاپي تيدا بوون لي ل نيسانا هه مان سالدا چاپه کا دي ده رکته و ټه و خه له تين د چاپا ټيکي دا هاتين هاتنه راسته کرن و ټه ټ چاپا نوي بوو بناغه بو هه مي چاپين دي ټه وين به لاقه بووين^(۶۳) لي ده مي ده ستپيکي ټه ټ بهيانامه ده رکته تي چ کارتنيکرا خولسه رکومه لگه هې نه بولي پشتي ما وديه کي ټه ټ بهيانامه گه له ک ناقدار بوو و کارتنيکرا نه کا زور کره سه رکومه لگه هې و خه لک گه له ک پي داخبار بوون، ټه ټ بهياناما هه هاته دانان و به لاقه کرن بورنيکرا و اچه پره وان^(۷۳) و کارل مارکسي هه مي هزر و بيروبوچونيت خوييت فه لسه في ټه وين ناقدار ب مارکسيه تي د بهيانامي دا ټينانه خار و دارشتن ب ميره ما ته مام کرنا قان تاراسته و بيروباوهرين لخاري :

۱- فه لسه فا کلاسيکي يا ټلمانې.

۲- تابوري سياسي بي ټينگليزي.

۳- سوشياليزميا فره نسي و بنه مايين شوره شا فره نسي^(۸۳).

بي گومان چ به لگه ناميت سياسي و هزري ټه و ناڅوده نگی بده ست خوڅه نه ټينايه ټه و بهياناما کومونيسي تي بده ست خوڅه ټيناي ټه و بهيانا کو مارکس و ټينگلز داناي، و ټه ټ بهيانامه دووپات دکته کوميوژوا هه مي کومه لگه هان پيک دهيت ژ ميژوويا دوبه رهيکي دناڅبه را چيناندا، وه کي وي دوبه رهيکيا دناڅبه را قان ره گه زان دا هه ي ټه و ژي (خودانيت کاري و کارکريت وان) کو هه رده م ټه ټ ره گه زين هه د دوبه رهيکيه کا مه زن دابوون و بهيانامه دريژبي ب بابه تين خو دده ت و ديار دکته کو ټه ټ شه ري چينايه تي دهه مي ده مان دا بي بدوماهي هاتي ب کوده تايه کا شوره شگيري کو کومه لگه هې هه مي بخوڅه دگريت يان ژي ب ژناڅوونا هه ر دوو چينيت هه ټرک ديسان بهيانامه ديار دکته کو ټه ټ دووبه رهيکيه

روگه ه

وهرزيه، بوپته ي د ده ته فه کولين و
وهرکيرانين مرؤقا يه تي و زانستي

ژماره ۵ هاقينا ۲۰۱۲

دناښه را ښان چناندا بهرده وام دبیت ب دریا میژووی تا کو چینا بورجوازی دروست دبیت، ولقی ده می دانکو ده می دروست بوون و ده رکه تنه چینا بورجوازی خه سله تهک په یاد دبیت نه وژی کو کومه لگه به ره ډ دابه شبوونی څه دچیت بو دوو به شین مه زن ییت هه ډډر کو هه رچینه ک لبرامبه ری چینا دی دراوه ستیت و نه ډ دوو چینه یان به شه ژی نه څه نه:

۱- چینا پرولیتاریا.

۲- چینا بورژوازی.

دیسان به یانامه دیار دکه ت کا چه وان چینا بورژوازی وهلات و خاکین جوتیارا نیخستنه دبن کونترول خودا و کا چه وان روزه هلات کر به دبن ده سته هلاتا خودا، دیسان دده ته دیار کرن کا چه وان بورژوازی کار کر به ژبو دابه شکرنا ټالاقین به ره هم ټینانی و ملکداری و ژبو دابه شکرنا خه لکی هه روه سا به یانامه چه وانیا خرڅه کرنا خه لکی بو هنده ک جهین تاییه ت و خرڅه کرنا ټالاقین به ره هم ټینانی و مولکداری ټلایی بورژوازیانڅه دیار دکه ت و کا چه وان نه ډ ټالاقین هه نی هه می دکر نه دبن کونترول هنده ک که سین ده ستنی شانگری دا^(۹۳).

دیسان به یانامه وان ده سته کڅتین کو بورژوازیان دماوی چه رڅه کی دا ژ گه هه شت نا خو بو سه ر ده سته هلاتی بده ست خو څه ټینان دبوارین جودا جودا دا دیار دکه ت ژ وان بوارین ژی وه کی بوارین پیشه سازی و بوارین چاندنی و هاتن وچونا ده ریای، وناڅا کرنی و کولانا گه رویاندا، لی به یانامه څی چه ندی بتنی بخوڅه ناگریت به لکی لایه نه کی دی ژی دیار دکه ت نه وژی کو دبیت (کونترول کرن و بده سته ټینانا ده سته کڅتانا ټلایی چینا بورژوازی څه لسه ر کیستی دهره به گان گه هشته وی راده ی کو شکه ستنا دهره به گان مسوگه رترلی کر، ب څی شیوه ی دهره به گان ده ست ژ هه څرکی کرنی به ردا به رامبه ری چینا بورژوازی دا و نه ډ چه نده بوو نه گه ری ژ ناڅچوونا دهره به گان). دیسان به یان دیار دکه ت کو ده می ده سته کی چینا پرولیتاریا دروست دبیت نه یا پیگه هه شتیه دهره و دروستبو نا خودا ول ده سته کی پرولیتاریا دی خه باتی که ت دژی به رنامین بورژوازیان دیسان کار دکه ت ژبو ژناڅبرنا بورژوازیان و وان یاساییت نه وان داناین و پرولیتاریا رادبیت ب ریکخستنا وه که څیا داهاتی روزانه یی کار که ران و نه ډ هه می فاکته رین لسه ری ټانکو دژایه تیا پرولیتاریایی بو بورژوازی دبنه نه گه ری کو ټیکگرنا پرولیتاریایی به پیزتر و موکوم تر لی بکه څیت و دبیته نه گه ری دروستبو نا سه ندیکایی کار که ران (تریدیونیون)^(۹۴).

بابه تی کیشا نه ته وایه تی و نیشتمانی به یانامه څی گوتنا هه شروڅه ناکه ت

ٲهوا کومارکسیه تی ٲاٲاکری و دانای کو دبیریت کارکه ران چ وهلات نینن ٲانکو به یانامه وان جیاوازی و ٲاٲارتنن هوبر دٲاقبه را وان نه ته وه یین زرودار ٲه وین کو ٲازاد بووین و ٲیکگرتنا خوبده ست ٲه ٲینای و به ره ٲریکا ٲیمپر یاله تی ٲه چووین و دبه رامبه ردا ٲه و نه ته وه یین دبن زورداریی دا کو هیشتا خه باتی دکهن ژ بو بده ست ٲه ٲینانا سه ره خوی و ٲیکگرتنا خو، لٲیری هندیکه لینینینه کو ٲشتگریا چینا سته م لیگری دکهن لی مارکس و نه نگلز ٲشتگیریا بورژوازی ٲه لمانی دکر ژ بو ٲیکگرتنا ٲه لمانیا و سه ره خوبوونا وی، و به یانامه ٲیشینیا وی چه ندی دکه ت کو ٲه گهر شوره شا ٲرولیتاریایی سه ره لده ت و ٲه یدابیت دی هه می سه رمایه ی و ٲالاقین به ره هم ٲینانی ژ ده ستی بورژوازیان ٲینیته ده ر ودی ٲیخیته دبن ده ستی ٲرولیتاریا ریکخستی دا ٲانکو لده می دگه هیته سه ر ده سته لاتن و لقی ده می هه دا ٲرولیتاریا دی بیته چینا هه ره مه زن^(۱۴).

دهه چاکسازین بله ز د به یاناما کومونستی دا دابونه دیارکرن داکو حکومتا ٲروسی ٲه نجام بده ت ٲه وژی ٲه ٲه بوون:

۱- ده سته سه ر کرنا ٲه ردین ٲایبیت (ٲارچه زه ٲی) و بکار ٲینانا کرین وان ژ بو خه رجیین ده وله تی.

۲- دانانا باجا داهاتی (ده سته گه ت) بشیوه یه کی ٲله ٲله ٲانکو هیدی هیدی ٲه ٲه باجه بلند ببیت.

۳- هه لوه شاندا مافی میراتگریی.

۴- ده سته سه ر کرنا سه روسا مانین کوچبه ران و سه روسا مانن ده ره به گان.

۵- داکوکی کرن لسه ر سه رچا وه یین دراٲی ژ بو خه رجیین ده وله تی بریکا ٲاٲاکرنا به نکه کا مه لبه ندی، و ده وله ت دی سامانی ده ته بانکی و دی بو بیته قورخ کرنه کا ره ها.

۶- داکوکی کرن لسه ر ریکین ٲه گوه استنن ٲه وین د ده ستی ده وله تی دا.

۷- زیده کرنا کارگه و ٲالاقین به ره هم ٲینانی بو ده وله تی و دوباره به لاقه کرنا ٲارچه زه ٲیین چاندنی و باشترکرنا وان لدیف ٲلانه کا گشتی.

۸- ٲینگیری کرنا هه می ٲاکین گومه لگه هی ژ بو کارکرنن، و دانانا چه ند کومه له کان ژ کارکه ران و بکار ٲینانا وان د کاری چاندنی دا ب جوره کی ٲایبیت.

۹- ٲیکه گریدانا کارین چاندنی دگه ل کاری ٲیشه سازی و هیدی هیدی رابن

روگه ه

وهزیه، بویته ی د ده ته ٲه کولین و
وه کیرانین مرٲه ابه تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

ب لادانا ئەوان ناکوکیان ئەوین دناقبه را خەلکی باژیرا و خەلکی گوندان دا پەیدادبون.

۱۰. ئامادەکرنا فیرکرنە کا گشتی بو هەمی لایەنان، و قەدەغەکرنا بکارئینانا قی فیرکرنی دکارگەهاندا، و پیکفەگریدانا فیرکرنی دگەل گونجاندا وی بوو بەرەهەمین تابوری. بەیاناما کومونیسیتی ئاخفتنا خو بدوماهی دئینیت ب:

(هەندیکە کومونیسیتی نە قەشارتتا هزرۆ بوچونین خو بکارهکی خرش و بی مفا د دەنەدیارکرن، و کومونیسیتی ب رەنگەکی ئاشکەرا رادگەهینن کو ئارمانجیت وان ناهینە بەدەست قە ئینان ب تنی ب گهورینا سیستەمی کومەلایەتی نەبیت ب هەمی رامانین وی قە، ئەوژی بریکا توندوتیژی، و دیاردکەن کو چینا کرێکار چ تشت نینە ژ دەست بەدەن ژ ئەگەرا رابوونا وان ب شۆرەشی ب تنی راکرنا بەندوقەیدین وان نەبن و ئەقچینە ب قی شیوهی دی کونترولی لسه هەمی جیهانی کەتن)^(۲۴).

پشتی دەریخستنا بەیاناما کومونیسیتی ژلایی کارل مارکس و فردریک ئەنگلیزی قە کو ئەق بەیانە بو کومەلا کومونوئیستیان دەریخستبوو، و پشتی کارل مارکس تیکەلی گەلەک کاریت سیاسی بووی ب تایبەتی پشتی سال ۱۸۴۷ کو ئەقە ئەو سال بوو ئەوا کو کارل مارکس گەهشتییە (کومەلا کومونوئیستیان)، ب قی شیوهی و هیدی هیدی مارکسی ژیانا خو یاسیاسی دپوران و هیدی هیدی هزرۆبیرین کومونوئیستیان ل ئەوروپا دناق خەلکیدا بەلاقەدبوون ب تایبەتی چینا کارکەرەن^(۲۴)، لی کومونوئیستیان ب هەبوونا خو قە چ کارتیکرن نەبوول سەر ولاتین خوبتنی بێردوزەک بو دناق لاپەرین پەرتوکان دا و هیشتا نە بویە بناپەتەکی ریکخستی ب شیوهیەکی ریکخستی بو پاراستنا خو، و ئەو ئامادەکارین مارکس و ئەنگلیزی دانان ب شیوهیەکی راستەوخو تەمام، نەهاتنە بجە ئینان، و مارکس گەهشتە وی باوەریی کو کومونوئیستیان دەمەکی پتر پی دقیت تاکو بگەهنە ئارمانجین خو، ئەقچەندە ب جە نەهات هەتا ۸ ئادارا سال ۱۸۷۱^(۲۴) کو دامەزراندنا کومونا پاریس بوو ژلایی چینا پرولیتاریا قە^(۲۵)، کو ئەقە ئیکەم حکومەتا سوشیالیزمیە هاتیە دامەزراندن د میژووی دا ل باژیری پاریس ل فەرەنسا و ئەق حکومەتە پیک دەهات ژ سوشیالیزمان و چەپرەوان دژی بزاقین ئەنجومەنی نیشتمانی ئانکو (پەرلەمان) و قی حکومەتی دەستورەکی نوی دانا. ئەقچەندا هەژی ئانکو دانانا قی حکومەتی ژ دەستپیکر پشتی کو فەرەنسا شۆرەشەکا مەزن بخو قە دیتی ل دەمی چینا کارکەرەن رابوون کونترۆل لسه دەستپەلاتی کرین لسه دەمی دەستپەلاتا شاه (لویسی ۱۸) ی وب قی شیوهی کومونا پاریس پیکئینا و دەهەمان دەم دا حکوموتا شۆرەشگیری رابوو ب

کارل مارکس

رووگەه

وەرزیه، بویتهی د دهنه قەکۆلین و وەرکێرانین مرۆفایەتی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

۱۰۷

داخا زکړنا مارکسی بو فوره نسا ته و ژی چونکه حکومتا که فن یا شاهي مارکس ژ فوره نسا دهریخستبوو، وده می شوره شی ددهسپیکری مارکسی هوشداری دا شوره شگیران کو ب چ خویشاندانان نهرابن هه تا ددهم کی گونجای نانکو تا دده می وی دهیت چونکی نه گهر شوردهش و خویشاندان ددهم کی گونجای دان هینه کرن دی نه نجام بهر و قازی بن و دی بو کارکه ران ب خرابی زقرن لی دده می چینا کارکه ران دمه ها ناداری دال سال ۱۸۷۱ داب بهرپاکرنا شورده شی رابوون مارکسی پیروزباهی و دهست خوشی لی کرن و شورده شگیر هاندان ب شورده شی و نه چهنده دیار دبیت د نامه یه کا مارکسی دا دده می بو جرمان فریکری کو جیرمان ٹیک بو ژ سه رکردین کومونا پاریس و نه نامه یه ل ۱۲ نیسانا ۱۸۷۰ ز مارکسی بو وی فریکر کو تیدا دبیت: (ته گهر توبه ری خوبدیه به شی دو ماهی ژ پهرتووکا من دی بینی کو من یا گوتی شوردهش نه بتنی فه گوهاستنا نامیری دهستگه هین له شکریه ژ دهسته کی بو دهسته کی دی، بهلکی دی قی نامیره ی ژ نا فبه ن نانکو ژ نابرنای نامیره ی ل سه ر شورده شگیران یا پیدقیه و نه چهنده مه رجی ٹیک یه بو هه می شورده شان د جیهانی دا)^(۶۴)، ب قی شیوه ی شورده شی ددهسپیکر و قوربانین مه زن هاتنه دان و نه شورده شه د بنه رته تی خودا وده کی زیرانه کی و گهرده لوله کا ژ نیشکه کی بوو وده ک پشتگیر بکرن بو بنه مایین کوماری، و هزرین سه رکردین قی شورده شی وده کی هزرین سه رکردین شورده شا ۱۷ ٹکتوبه را سال ۱۹۱۷ بوون ل روسیا، و نارمانجا فان سه رکردان نه هیلانا سیسته می سه رمایه داری بوو ل هه می جیهانی^(۷۴)، و دته نجام دا شورده شگیر شیان حکومته کی بدامه زربین بناقی (کومونا پاریس)

وته نداین قی کومونی هه می ته نداین باژیرقانی پاریس بوون کو هاتبوونه هه لبژارتن ب ریکا خه لکی و زوره یا وان کارکه ریبوون یان نوینه رین کارکه رابوون^(۸۴).

دوو: بهشداریا مارکس دہزائین نالہ تہوہی دا

په یقا نا فہ تہوہی ژ په یقا
(ٹینترناسیونال) هاتپه
وہرہرگرتن، کو د فہرہہنگین

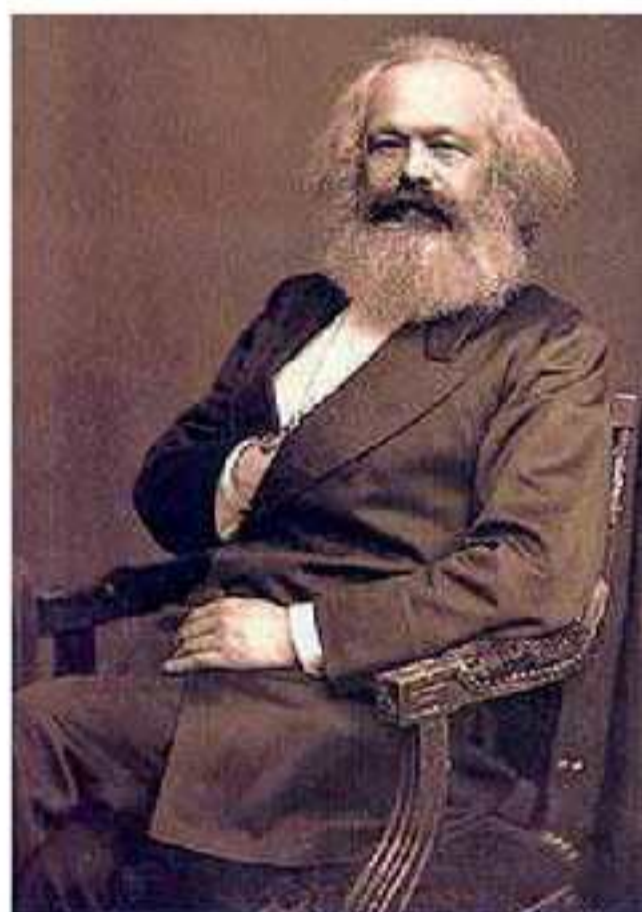
روگہ

وہزبہ، بویتہی د دہتہ فہکولین و
وہرکیرانین مرؤقاہتی و زانستی

ژمارہ 5 ہاقینا ۲۰۱۲

زمانیدا ب رامانا (ناڤ دهوله تی و ناڤ نه ته وهی) دهیته نیاسین^(۹۴) و دزمانی عه ره پیدا دکه قیته همبهره پیهقا (الأمیه)^(۱۰۰) بهلی نهڤه یقه وهک زاراقه کی سیاسی ل نیقا دووی ژ سه دی نوزدهیی زاینی کفته دناڤه رهه نگیس سیاسییدا کوناقی کومه له کاره ریخستنن کارکر و گروپ و پارتین سوشیالیستییه کو بو بدهستقه ئینانا ههڤکاریا جیهانی و بهرهڤیشقه برنا کارکران د جیهانیدا خه باتی دکه ت^(۱۰۵) و هنده کین دی قی زاراقی ب هوکارین نابوری قه گریدهن کو په یوهندی ب مملانییا چینایه تی قه هه یه و ده برینن ژ بزاقا کومونیسیتیا جیهانی دکه ت و نهڤه چنده بجه ناهیت ته گهر ئیکگرتنا جیهانیا کارکران نه هیته دروست کرن^(۲۵) و نهڤه نایدولوجیا مارکسیزمی و پارتین کومونیسیتی و بزاقین چه پره و نهوین کو شیاین روله کی مهزن و گرنگ د چه سپاندنا هزارا سوشیالیزمی و نیاسینا کولتوری هزری و کومه لایه تییبی جیهانیدا بگینن^(۳۵).

واته دق قی قه کولینی دا ناڤ نه ته وهی ناماژدیه ب ریخراوا مهزنا کارکران نهوا ژلاینی ریخستنن بچو کین کارکران قه ل نهو روپا هاتیه دامه زانندن و رولی مارکس د دامه زانندن و پیشقه برنا کارین وی بهرچاڤه دکه تن پشتی کو ل ۲۸ نه یلولا ۱۸۴۷ ل باژیری لهندهن کومه لا کارکرین جیهانی هاتیه دامه زانندن داکو ناراستی پارتایه تی ژ بو پیک ئینانا پارتیه کارکران یا ئیک گرتی ل جیهانی ب ستویی خوقه بگریت. بدهوام قی کومه لی هه ولدان دکرن کو رابین

ب دامه زانندا ریخراوه کا نیڤ نه ته وهی یانوی کوتیدا هه می ریخراوین بچو کین کارکران ل سهرتاسه ری جیهانی ئیکبگرن و خه باتا ههڤشک بکه ن بو بدهستقه ئینانا مافین نه قی چینا گومه لگه هی^(۴۵) ژ نه جامی قان هه ول و بزاقاندا ل نیسانا سالا ۱۸۶۳ ز مه ره جانه کا ووتار خواندنن هاته گریدان بو کارکران ب سهروکاتیا کریمر کو سهروکی سه ندیکا کارکرین ئینگلیزی بو. داکو پشته قانیا سه ره خوینا پولونیا بکه ن، وپاشی کریمری داخاز ژ کارکرین فرهنسی و ئهلمانی و ئینگلیزی کر کو فشاری بیخنه سه ر حکومتین خو کو به شداری د کیشه یا پولونیا دا بکه ن و پشتگریا پولونیا بکه ن، ههروه سا بریارا ریخستننا مه ره جانه کا نیڤ نه ته وهی دا بو ووتار خواندنن د نه جام دا نهڤه قیسته قاله ل ۲۲ تیرمه ها سالا ۱۸۶۳ هاته کرن و نوینه ریت کارکرین ئینگلیزی و کارکرین

کارل مارکس

رووگه ه

وهزیه، بویته ی د دهنه قه کولین و
وهرکیرانین مرزقاییه تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

فرهڼسى و ټلمانى كومبون و لسهر ساخرنا سه ربه خوبونا پولونيا ناخفتن، و ل روژا دويځدا ژى كومبونه كا دى گريدا بوهه مان مه رهم، نه څ كومبونه ب شيوه يه كى نهينى بوون و بى به شداريا بورژوازيان ودقى كونگره ي دا دوپاتى كره سه ر هه بونا په يوه نديه كا موكوم دناقبه را كار كه ريت ټينگليزي و كار كه ريت ټه وروپى دا و پتريا فان هه ولان ژى څه دگه رنه څه بو سه نديكا كريكاري ټينگليزي، ب څى شيوه ي كار كه رين فرهڼسى و ټلمانى به لچيكي ب چاڅه كى مه زن سه حد كره كريكاري ټينگليزي ژ بهر څى چهندي سه نديكا كار كه رين ټينگليزي هه ولدان كرن ژ بو دانانا ريكخراوه كى كو كار كه رين هه مى نه ته وه يان تيدا كوم بن، پشتى فان هه ولدانا كار كه رين ټينگليزي نڅيسينه ك بو كار كه رين فرهڼسى هنارت و تيدا داخاز ژى كرن كو شانده كى فريكه نه باژيري لهنده ن، پاشى شانده كى كريكاري فرهڼسى به ره څ باژيري لهنده ن څه چوون و ۲۸ ټه يلو لا سالا ۱۸۶۴ كومبونه كا به رفره ل هول (سان مارتان) ل نيڅا باژيري لهنده ن هاته گريدان ول دو ماهيكي كونگره ي برياردا و ديار كر كو كونگرى ناڅ نه ته وه يى يى ټيكي بو كار كه ران هاته دامه زانندن^(۵۵) و د په يره وي ناڅخويى ويدا هاتبوو (ناڅ نه ته وه يا كومونپستى ده ستى برايه تيبى بو هه مى گه لين جيپه نى دريژ دكه تن)^(۶۵)، سه باره ت رولى كارل ماركس د ريكخراوا ناڅ نه ته وه يا ټيكي دال ده ستپيكي ماركس چ روليت ديار و بهر چاڅ نه بوون د دانان و دروست كرنا گريدانا كونگرى ناڅ نه ته وه يى دا ټه وي هاتيه گريدان ل ۲۸ ټه يلو لا سالا ۱۸۶۴ دا^(۷۵)، ب تنى ټه و نه بيت كو ماركس هاتبوو داخاز كرن و هك ميپهان دكو به شداريى د كونگرى بكه ت و به لگه ژى لسهر څى ميپهانداريا هه ټه څ ناما هه يه كو هاتيه ديتن دناڅ كاغه زين وي دا، و تيدا كره ر داخازى ژى دكه تن كول جه و ده مى ده ستنيشان كريدال كومبونين كونگرى ټيكي دا ناماده بيت^(۸۵)، و ټه څ نامه يه ناما ژيه بو خه مخوريا ماركس ب پرسين ناڅ نه ته وه يى و كار كه ران و به لاقه بوونا نافوده نكي وي دقى بواري دا.

لى ټه څ كارى هه نانكو دروست كرن و ريكخستنا څى كونگره ي دزڅرته څه بو چينا كار كه رين ټه وروپى و بو وي دوژمنكاريا دناڅ به را چينان و هزرو بيرين دژى ټيك بيت دناڅ كومه لگه هى دا هه ل وي سه رده مى، و څه دگه ريته څه بو شيانين سه ركرده و مه زين كار كه ران كو هه ولدان ټالافين به رهم ټينانى و ناراستين وي كونترول بكه ن^(۹۵)، ب څى شيوه ي ديار دبیت ماركس چ روليت ديار و بهر چاڅ نه بوون ژ بو دانان و ريكخستنا كونگرى ټيكي يى ناڅ نه ته وه يى دا، لى پشتى گريدانا كونگرى ټيكي يى ناڅ نه ته وه يى ماركس هيدي هيدي خو گه هانده سه ركرديه تيا بريڅه برن و ريكخستنا كونگرى ناڅ نه ته وه يى و پشتى ما وديه كى و بشيوه يه كى بله ز ماركس بوو ميشكى بريڅه برنا كونگرين ناڅ نه ته وه يى كو هه مى

روگه ه

وهرزيه، بوپته ي د دمه څه كولين و
وېرگيرانين مرزقابه تى و زانستى

ژماره ۵ هاقينا ۲۰۱۲

بربرایت گرنګ ژ هزر و پیشنیاریت وی بوون^(۱۶)، بقی شیوهی مارکس وهک نه دمامی هه رده می د نه فی ریکخستنیدا هاته هه لبرارتن و کومبونین کونگرا ناڤ نه ته وهییا ئیکئی هه ر ژ سال ۱۸۶۶ ده ستپیکرن و هه ر سال ل باژی ره کی نه وروپی دهاته نه جامدان نه وژی: جنیف ۱۸۶۶، لوزان ۱۸۶۷، بروکسل ۱۸۷۸ و بازل ۱۸۶۹، د نه فی کونگرا داویندا بو جارا ئیکئی دوبه ره کی دناقبه را نه دمامین ریکخستنا ناڤ نه ته وهییدا په یدا بو ده می گروهک ب سه روکاتیا

(باکونین)^(۱۷) دژی بوچونین مارکس ولایه نگرین وی راوه ستیاین، د کونگرا سال ۱۸۷۲ نه و ابو جارا دووی ل باژی ری بازل سویسرا هاتیه گریدان ب پرانیا دهنگان بریار هاته دان کو جهی کونگری بو باژی ری نیویورک ل ویلایه تین ئیکگرتیین نه مریکی بهیته فه گوهاسن، رولی کاریگری مارکس د ریکخراوا ناڤ نه ته ویدا و لسه ر هزرا بزاقین سوشیالیستی و کریکاریا جیهانی تاراده یه کی بوو کو تیگه ه و پیناسه یوی بو زاراقی (ناڤ نه ته وهی) بوو پیناسا سه ره کی یا هه می پارت و ریکخستن و رهوتین کومونیستی نه وین پشتی وی ژی هاتین، مارکس دپیناسا خودا بو تیگه هی ناڤ نه ته وهی چه ختی لسه ر چینا کارکه ران دکه ت وه کی ته خه کا گرنګ د کومه لگه هیدا ژ بهر فی چه ندی ناڤ نه ته وهی دهیته هژمارتن ئیک ژ بنه ماین ریکخستن و خه باتا پرولیتاریا، چونکی مارکسیزم چه ختی لسه ر هندی دکه ت کو مه رجی سه ره کیی ژ ناقبرنا سه رمایه داری و سه ره کفتنا شوره شا پرولیتاریا و کومونیستی لسه ر ئیکگرتنا کارکه رین جودا جودا یین جیهانی دراوه ستیت، دیسان لجه م مارکسیان دروشمی ناڤ نه ته وهی لسه ر بناغی شروه کرنا تابوری و ماتریالیا میژووی رادوه ستیت، گریدایه ب بزاقا سوشیالیزما کارکه ران و شوره شا کارکه ران و داخازا وان بو ئیکبونی و بهرپاکرنا شوره شا سوشیالیزما جیهانی و ژ ناقبرنا جقا کا سه رمایه داری و دامه زراندا جقا کا کومونیزمی یا جیهانی نه و اچ جیا وازیان دناقبه را مروقاندنا ناهیلیت و ئیک ژوان جیا وازیان دابه شونا مروقانه لسه ر ملله ت و نه ته وهیان.

ب کورتی تیگه هی (ناڤ نه ته وهی) لدیف بوچونا مارکسیزمی نه فان خالان بخوفه دگربت:

۱. نایدیولوجیایه کا دامه زراندی لسه ر بناغیه کی زانستی کو داخازا ب ده ستقه ئینانا بهر ژه وه ندین ها و به شین کارکه ران ل هه می ولاتان بکته ت.

۲. هه سترن ب هه فکاری و په یوه ندین برایه تی دناقبه را کارکه رین جیهانییدا.

کارل مارکس

روگه ه

وهرزیه، بوپته ی د دغه فه کولین و وهرکیرانین مرزقاییه تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

۳. دامه‌زاندنا په‌یوه‌ندیڼ تایبته دناڅبه‌را بزاقین کارکه‌راندا ل هه‌می وه‌لاتان، لسه‌ر بنه‌مایي هه‌ماه‌نگی دکاریدا و هاریکاریا دوولایه‌نی^(۳۶).

ژيانا هزری یا کارل مارکس

- به‌رهمین مارکسی

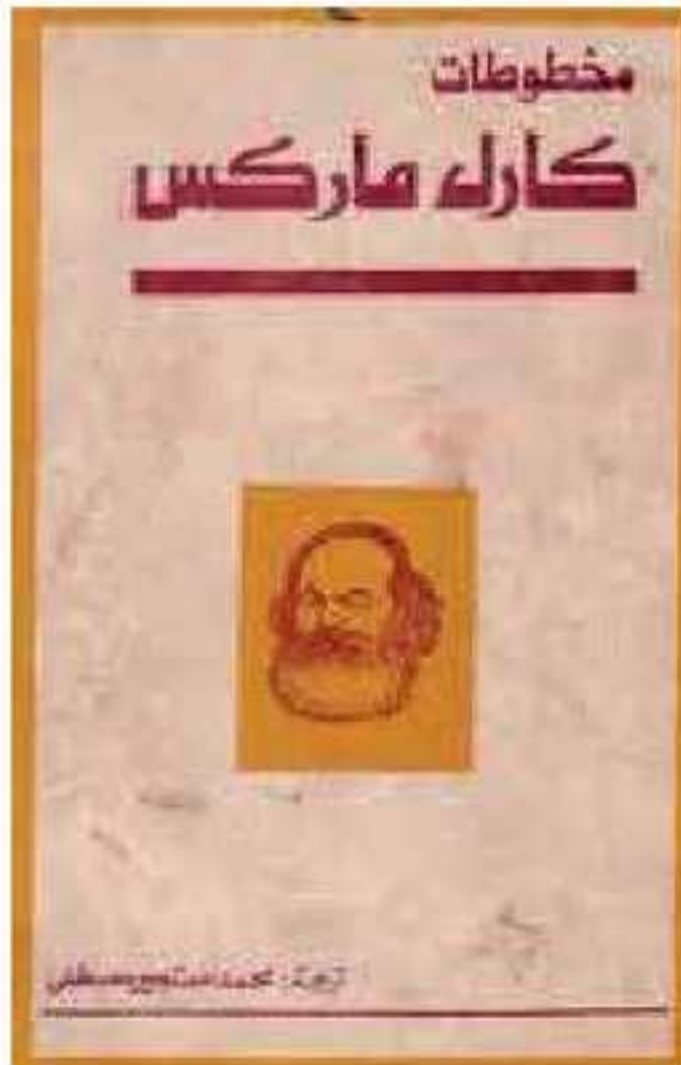
- هه‌لوېستی مارکسی ژانینی

- هه‌لوېستی مارکس ژنه‌ته‌وه و نه‌ته‌وايه‌تی

- کومه‌لگه‌ه لده‌ف مارکسی (هه‌فرکیا چینایه‌تی)

تیک: به‌رهمین مارکس

مارکس کوده‌یته هژمارتن ژوان زانا وفه‌یله‌سوبن کوچ جار دمیزووی دا نابهرزه‌بیت، وقی که‌سی هه‌رل ده‌می گه‌نجاتیا خودا تیکه‌لی چالاکین زانستی بوو هه‌تا دو‌ماهیپک روژین ژيانا خو روله‌کی مه‌زن دکارین زانستی دا گیرا هه‌روه‌کی هه‌قالی وی ټینگلز دبیریت: (ب بوچونا مارکس زانست هیزه‌کا شوره‌شگیرانه‌یه دبزاقین میژووی دا)^(۳۶)، ژنه‌گه‌ری گرنکیا مارکس بو لایه‌نی زانستی مارکس گه‌له‌ک به‌رهم دروست کرن و ژگرنگترین وان به‌رهمان ژی

مارکسی ژماره‌یه‌کا زورا په‌رتووکان دگه‌له‌ک بواراندا نقیساندن وه‌کی بوارین سیاسی و نابوری و کومه‌لایه‌تی و هزری و فه‌لسه‌فی و گه‌له‌کین دیتر ژوان په‌رتووکان .

۱- خیزانا پیروز (۱۸۴۴ - ۱۸۴۵) : خیزانا پیروز ټیکه‌م په‌رتووکا هه‌فپشکا مارکس و نه‌نگلزی یه، و نه‌ف په‌رتووکه ره‌نگه‌دانا تیگه‌هی مادی یی شوره‌شگیریه لنگ هه‌ردوو دانه‌ران، ودقی په‌رتووکی دا مارکس و نه‌نگلزه‌خنه‌کا توندل هزرو بیرین قوتا بخانا هیگلی دگرن ژلایي مادی شوره‌شگیری فه ده‌مان دم دا ره‌خنی ل بووچونین هیگل

روگه‌ه

وه‌زیه، بویته‌ی دده‌ته فه‌کولین و وه‌کیرانین مرؤفایه‌تی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

بیټ (فونونهی) دگرن ، ودقنی پهرتووکئی دا مارکس و نهنگلز گهلهک بابه تین سهرهکی لسهر مادیا دیالیکتیکی و مادیا میژووی نقیسیاینه^(۴۶) .

۲- نایدولوزیا نهمانی (۱۸۴۵ - ۱۸۴۶) : نهڅ پهرتووکه هاتیبه نقیسین ژلایی مارکس و نهنگلز څه کو نهقان به شهکی مهزن ژقنی پهرتووکئی تهرخان کره بو کومه لا گهنجین هیگلی کومارکس ژی نیک ژ نه ندامین قئی کومه لی بوویه وب درېژی به حسا قئی کومه لی دکهن ، دیسان هر دقنی پهرتووکئی دا به حس ژلایه نی سیاسی دکهن کو دبیزن بورژوازی ژلایه نی سیاسی څه ل نه وروپا خو دسه پینن و دبیزن کوئه و چینا خودانه پینن ، و دیسان هر نهڅ چینه هه می دروشمین (تازادی - یه کسان - برایه تی) بکار دینن داکو خه لکی بو خو بکهنه پشته قان ، دیسان دیار دکهن کو چاوان بورژوازی دماوی چند سه ده بیاندا لهن سیبه را سیسته می ده ربه گایه تی پیش څه چوینه و وهرار بوینه و دیار دکهت کو پیش که قتنا پیشه سازی نانکو پیش که قتنا وهلاتین به ره هم نینانی هیزا بورژوازیان زیده دکهت ، و نهڅ پهرتووکه دیار دکهت کو هزرین چینا دهسته له تدار هر دهم نه و هزر بوینه کو کونترول لسهر میشکی خه لکی کری کا چاوان ژلایه نی مادی څه کونترول لسهر خه لکی کره^(۴۷) .

۳- به یاناما کومونیستی (۱۸۴۸) : نهڅ پهرتووکه ل شوباتا سالا ۱۸۴۸ ز مارکس یا نقیسیای ب به شداریا هه قالی وی فردریک نهنگلزی و کورتیا قئی به یانامی رادبیت لسهر رسته یا وی یا دهستپیکئی کو دبیزت (میژووا هه می کومه لگه هان پیک دهیت ژ میژوویا دووبه ره کیی دناقبه را چیناندا) و نهڅ پهرتووکه دیار دکهت کو چینا پرولیتاریا دی خه باتی کهت داکو چینا بورژوازی ژناقبهت ژ پیخه مه تی دامه زاندا وهلاتی پرولیتاریایی و نهڅ پهرتووکه ژ لایی مارکس و نهنگلزی څه هاته پیشکیشکرن بو کومه لا کومونیستیان^(۴۸) .

۴- لوپس بونا برت و ۱۸ برومییر (۱۸۵۱-۱۸۵۲) : نهڅ پهرتووکه مارکسی یا نقیسیای کوتیدا دبیزت : (راسته مروڅ میژووا خو دروست دکهن لی وهکی وان بقیته نه شین دروست بکهن ، دیسان نه شین کونترولی لسهر قئی ریره و میژووی بکهن چونکی هندهک تشت لسهر وان هاتینه سه پانندن دچهرخین بهری واندا ، دیسان نهڅ پهرتووکه به حس ژ ساخله تین پونا پهرتوان دکهت و شلوڅه دکهت^(۴۹) .

۵- ره خنا تابوری سیاسی (۱۸۵۹) : مارکس دقنی پهرتووکئی دا بنه ماین میژووی و کومه لگه هی بقی شپوهی کورت دکهت کو دبیزت : (کو مروڅ دبه ره هم نینانا کومه لایه تی دا دچنه دناقبه را هندهک په یوه ندین به ره هم نینانی و نهڅ هه می په یوه ندین به ره هم نینانی بناغی تابوری یی کومه لگه هی دروست دکهتن و

ٲه ٲ بناغی ٲابوری بنه ما و ژیرخانه کا دروسته کو ژوورخانا سیاسی و مافی کومه لگه هی لسهر د راو دستیت) (٨٦.

٦- سه رمایه (١٨٦٧-١٨٩٧): ٲه ٲه ٲیک ژ گرنکترین په رتوو کین کارل مارکسیه ٲه ٲه رتوو که ژ چوار بهرگان ٲیک دهیت ٲه و ژی ٲه ٲه نه :

ا. به رهه م ٲینانا سه رمایه

ب. به لاقه بوونا سه رمایه

ج. کیریا را ٲیشکه ٲتتا سه رجه می سه رمایه داریه .

د. میژووا بیردوزین سه رمایه داریه

چ ژقان بهرگان دماوی ژینا مارکس دا به لاقه نه بوون بتنی بهرگی ٲیکی نه بیت ، فردیک ٲه نگلز شیا بهرگی دووی ل سالا ١٨٨٠ و بهرگی سیی ل سالا ١٨٩٤ به لاقه بکه ت و بهرگی چواری به لاقه نه بوو تا دنا ٲه را سالین (١٩٠٥ - ١٩١٠) لسهر دهستی گوتسکی به لاقه بووین) (٩٦.

په رتوو کا سه رمایه کورت دبیت دقان چوار خالاندا :

ا. مارکس دبیت بهایی دروست بی ههر ٲرتایه کی یه کسان دبیت دگهل وی کاری ٲیدا هاتییه کرن و کارکه ر دهیت هژمارتن ٲیکه م ژیده ری ٲی بهای .

ب. سیسته می سه رمایه داری کارکه ری بی بار دکه ت ژبه شه کی کاری وی و ٲه ٲه به شه ٲه و زیده ییه یا کو دبهای ٲی ٲرتایدا هه ی ، و ٲه ٲه بهاییه ژی دبیته قازانج و ٲه ٲه قازانجه یه کوسه رمایه داریه دروست دکه ت .

ج. ٲیشه سازییا هه ٲچه رخ ده می گه له ک دهیته بکارینان دی بیته ٲه گه ری په یدبوونا گه له ک کاری و ب ٲی شیوه ی خودانیت کاری کومپانیت بهیز دروست دکهن و هه می درا ٲی کونترول دکهن .

د. چینا کارکه ران کومافی و هیژی ب دهست خوقه دینیت ، دی سه رکه ٲیت سه ر سه رمایه داران دا و دی دهست که ٲت و داها تین درا ٲی دنا ٲه هه مییاندا به لاقه که ت ، و ب ٲی شیوه ی ههر که سه ک دی بهایی کاری خوب دهست خوقه ٲینیت ٲانکو دی یه کسانیا کومه لایه تی بهر قه رار بیت) (١٠٧.

٨. ره خنه ل سیسته می گوتا (١٨٧٥): ره خنه ل سیسته می گوتا ٲیک ژ په رتوو کین

روگه ه

وهرزیه، بویته ی د دهته ٲه کولین و وهرکیرانین مرزقابه تی و زانستی

ژماره ٥ هاقینا ٢٠١٢

ناقدارین کارل مارکسیه و کارل مارکس دقئ پهرتووکئ دا لسهر فان بابه تین خواری دناخقییت:

ا کار ژیده ری هه می داهاته کی یه لی نه ژ داهاته بتنی بو هندهک ره گه زان دهیته ترخان کرن، لی نه گهر ب دروستاهی بیت دقئیت نه ژ داهاته بو هه می تاکین کومه لگه هی بیت بی جوداهی.

به نالاقین کاری د کومه لگه هی دا بییت ددهستی چینا سه رمایه دار دا، و چینا کارکه ران یا پاشقه ماییه ژ نه گه راقورخ کرنا نالاقین کاری ددهستی سه رمایه داران دا، نه ژ چه نده دبیته نه گه ری نه خوشیان د کومه لگه هی دا.

ده دقئیت رزگار کرنا کاری ژ لایی چینا کارکه ران قه بیت.

ده چینا کارکه ر دی کارکه ت ژ بو رزکار گرنا خو ژ چوارچوقئ وه لاتی نه ته وه ی، و نه ژ چه نده دی بجه هییت ده می کارکه رین هه می وه لاتین جیهانی ئیکبگرن^(۱۷)

دوو: هه لویستی مارکس ژ تایینی

تاین نه فیونه بو ملله تان.... نه ژ گوتنا هه یا مارکس دهیته هژمارتن وه کی بناغه یی دیتن و هه لویستی مارکس و دویکه قتیین وی به رامبه ر تایینی، و به رده وام دیتنا مارکس لهه مبه ر تاینان وه که نیسه یان و هه می ریک خراوئیت تایینی و نه قین هه نی هه رده م وه کی ریکه کی بوینه د دهستی چینا بورژوازی و دهسته لاتدار دا و بکار تیناینه ژ بو ژبیرقه برنا چینا کارکه را نانکو دژی وان ژ بو پاراستنا به رژه وه ندیین خو بییت تاییه ت، و هه لویستی مارکس به رامبه ر تایینی نانکو دژایه تیا وی به رامبه ر تایینی بناغی ئا فاکرنا فه لسه فا مارکسیه و نه ژ چه ندا هه وی بخو چه ندین جارا دوباره کریه و دوپات کریه کو دبئیت: (دژایه تیا من بو تایینی گه وه ره و بناغه یی ماددیا دیالیکتیکیه) وبی گومان کو نه ژ مادیا هه یا گا وره رادبیت دژی هه می تاینان^(۱۷).

و هه لویستی مارکس ل به رامبه ری تایینی وه ک نه فیون داهینانه ک نیه کو مارکس نه نجام دابیت به لکی د سه رده میت به ری مارکس نه ژ دهسته واژه نانکو (نان نه فیونه) بی هاتیه بکار تینان لی شلوقه کرنا مارکس و هه لویستی وی بو تایینی وه ک نه فیون جیا و ازیه ک یا هه ی ژیین به ری وی چونکی ره خنه گرنا وی لبه رامبه ر گوتنا هه (تایین نه فیونه بو گه لان) نه بتنی ره خنه گرته بو تایینی به لکی نه ژ ره خنه گرته لایه نی سیاسی ژی بخوقه دگریت و یا گرنگ لنک مارکس دقئ بابه تی

دا (رزگار کرنا هشیاری یه ل دهسته لاتا تاینی) د بهرگی ئیکی د سه رمایی دا مارکس د بیژیت: ((کار تیکرنا تاینی لسهر ژینگه هی دی یا به رده وام بیت هه تا وی ده می کو هه لومه رجین کار کرنی و ژیا نا پراکتیکی چند په یوه ندیه کین شه فاف و عه قلا نی دگهل مرو قاندا گری دده ت))^(۳۷)، و سروشتی که سایه تیا مارکس که تیه لب کار تیکرنا لایه نی بی دینی فه، و بی دویره ژ ناراسته یین تاینی هه روه کی دیار کری دنقیسینه کا خودا و دبیژیت: (ره خنه گرتن ل تاینی ئیکه م مه رجه بو هه می ره خنه یان)^(۴۷) و ده ستپیکا و هر گرتنا مارکس بو هزارا بی دینی دزقریته فه بو سال ۱۸۴۴ ز تانکو ده می کو ژیی مارکس ۲۶ سال بوون، و ته گهر دویشچونا ژیا نا مارکس بکه یین دی دیار بیت کو چ نیشان و به لگه نین کو فی که سی گرنگی ب تاینی دابیت به روفاژی فی چندی کو هه رده م دژی تاینان راوه ستیا یه و ته گه را فی چندی ژی ته و بویه کو مالباتا مارکس یا جو هی دنه ژاد دا ب زوری هاتینه دنا ق تاینی مه سیحی دا لسهر ربیازا پروتستانتی و ته ق چنده ا هه هر لده ستپیکا ژیی وی بوو و بو ته گه را باوه ری پی نه تینانا وی ب تاینی تا گه هه شتیه وی راده ی کو ته ق که سه بانگه و ازیا بی دینی بکه ت و گرنگی ب فی لایه نی بده ت^(۵۷)، دیسان دنا ق به را مارکس و دوویکه فتیین وی و تاینی دوژمنکاریه کا به یز یا هه ی و شه ره کی بی راوه ستیا نه و ته ق چنده ژی تشته کی سروشتیه، چونکی سیسته می وان سیسته مه کی ماده یه و هزارا خووه ردگرن ژ بیردوزا فه لسه فیا گاوری و ب هزارا وان کو هه ر لقینه کا د میژووی دا په یدابیت ژ ته گه ری چند هوکارین تابوریه تانکو چ هوکاری دی نینن ژ بلی فی هوکاری و بتنی هوکاری تابوری کونترولی لسهر لقینا میژووی دکهن^(۶۷)، و چ ده رفه ت د هزارا و اندا نینه کو دانپیدانی ب خودایی تافرینه ریان هیزه کا نه دیار بکه ن کو کونترولی لسهر رویدانیت میژووی و چاره نقیسی مرو قان دکه ت و مارکس دیار دکه ت کو ((خودی)) و هکی هزاره کی یه کو خه لکی یا بو خو چیکری دسه رده میت که فن دا و تاین لده ف مارکس بتنی راقه کر نه کا خه له ته بو دیار دین کومه لایه تی و جو ره کی سه ردا برنی یه کو هنده ک که سان دروست کر یه و بکار تینایه دا کو خه لک بقی تاینی به ندایه تیا وان بکه ن ژ بهر فی چندی مارکس ب ته رکی سه رشانی خو دزانی ت کو خو ژ قه یدین تاینی رزگار بکه ت و دانپیدانی پی نه که ت و هه رده م دژایه تیا تاینی دکه ت، سه ره رای فی چندی کو دژایه تیا ((خودی)) ژی دکه ت هه روه کی مارکس دگوتنه کا خودا دبیژیت: (چ خودا نینن و ژیا ن ماده یه)^(۷۷).

سی: هه لوستی مارکس ژ (نه ته و نه ته وایه تی)

نه ته وه ل ده ف مارکس تشته ک نینه ژ بلی مله تی کار که ران به لی چه وا کار که ر

رووگه ه

وهرزیه، بویته ی د ده ته فه کولین و
وهرکیرانین مرزقابه تی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

ملله تی خو دروست دکهن نانکو چه و نه نیا دروست کرنا ملله تی کارکه ران ب چ ریکه؟ ده می چینا پرولیتاریا دهسته لاتا سیاسی بدهست خوڤه دینیت و ژ دهستی بورژوازیان قورتال دین ل فی ده می پرولیتاریا دی بیته خودان سرکرده تیا ملله تی نانکو نه چینه دی سرکرده تیا ملله تی که تن و دی بیته ملله ت ب خو^(۸۷)، مارکس د به یانا ما کومونیستی دا دوپات دکه ت کو (نه ته وه ولات) بیته هاتینه دروست کرن ژلای بی بورژوازیان ڤه و نه ڤه چندا هه پلانا وانه و هزرا وانه^(۹۷)، مارکس و نه نگلز د به یانا کومونیستی دال سال ۱۸۴۸ ز دبیزن: (هه لوه شانندن و ژناقبرنا چینان د ناقبره را مروڤاندا دی بیته نه گهری هه لوه شانندا چه وسانندا ملله تی بو نیکدوو و ده می مملانییا چینایه تی ژ دلی ملله تی ده رده کثیت دی نه فیان و دژمنکاری ژناق ملله تی رابن)^(۸۸)، پلانا مارکس ژ بو ب سر نیکدوستنا نه فی نارمانجی نه و بوو کو چینا کارکه ران یا هه ر ملله ته کی دژی بورژوازیان ملله تی خو رابیت و پشتی سر که فتنی نه ڤه ملله ته خو بده نه نیک و نیک بگرن و نه ته وی کارکه ران ناقابکه ن ل فییری نه ته وه و نیشستیمان نه و چوار چوڤه یه نه وی کارکه ر خه باتی تیدا دکهن، وده می سرده کفن نه ڤه چوارچوڤه یه نامینیت له را مارکس و نه نگلز د به یانا کومونیستی دا راگه هانندن کو: (کارکه ران چ وه لات نینن)^(۸۸)، نانکو ب کورتی کومه لگه ها مارکسیا جیهانی دانپیدانی ب نه ته وایه تی ناکه تن وه ک دیارده یه کا که مه لایه تیا سروشتی به لکو وی وه ک ده رنه نجامه کی سیسته می سرمایه داری پیناسه دکهن، هه روه سا دانپیدانی ب کیشمه کیشما مروڤان لسهر بنه مایی نه ته وه ی ناکه تن به لکو دبینیت کو تشتی ملله تان دگه هینیته نیک تابور و پیشه یا تابوری، نانکو دجیهانییدا مملانی دناقبره را چینا کارکه ر و پاله و جوتیاران (پرولیتاریا) دژی سرمایه دار ودهسته لاتدار وپارده داران (بورژوازی) دا هه یه و ل دو ماهی سرکه فتن دی به هرا چینا پرولیتاریا بیت^(۸۸) گرن گترین به لگه بو گرنگی نه دانا مارکس بو پرسین (نه ته وه نه ته وایه تی) نه وه کو دپه رتوکین مه زنین مارکس دا نه م چ رونکرن تیرو ته سهل بو پرسا نه ته وه ی نابینین، هه روه کی زانایی فه رهنسی (جاک رو) دبیزیت بتنی ۳.۲٪ ژ نقیسینین وی به حسی پرسا نه ته وه ی دکهن^(۸۸) ول دویڤ بوچوونا نقیسه رین مارکسی نه ته وایه تی رامانا ره گه زپه رستیا توندره و کورانه دژی ملله تین دی دده تن و نابیت نه م فی زارافی دگه ل وه لاتپه روه ری و مافی به ر خودانی و به رگری ژ سره روه ری نه ته وه ی نیکه ل بکه یین، ناسیونالیزم نیک ژ بنه مایین نایدلوجیا و سیاسه تا بورژوازیه و رامانا خو مه زنکرن و خو باشتردیتن ژ هه می ملله تین دی دده ت، و ناسیونالیزم دژمنکاری دناقبره را ملله تاندا دروست دکه ت، واته ب باوه ریا سوشیالیزمان نه ته وایه تی په رده یه که به رژه وه ندیین سرمایه داری ڤه دشیریت، هه روه سا نه و لوی باوه رینه کو چینا کارکه ران دنیات دا دژی دروشمین نه ته وایه تی نه و ان چ پیدفی ب نایدلوجیا

کارل مارکس

روگه ه

وهرزیه، بوپته ی د دپنه فه کولین و وهرکیرانین مرزڤایه تی و زانستی

ژماره ۵ هاقینا ۲۰۱۲

۱۱۷

نه ته وایه تی نینه، ب هزرا وان ژناقبرنا چینایه تی چاره سه ریا ئیکانه یه بو پرسین نه ته وایه تی^(۴۸)، ل قیری دقتیت بهیته گوتن کو مارکسیان ل پاشه روژی هزرا نه ته وهی ب ئیکجاری رت نه کر به لکو نه چنده ل ده مین پیدقیدا بکار دئینان داکوهه بونا خوبپاریزن، نانکولنک کومونیسیتیان نه ته وایه تی قوناغه کا پیدقیه بو ماوه یوکی ده سنیشانگری و پشتی بده ستقه ئینانا ئارمانجان چ پیدقی ب هه بونا هزرا نه ته وایه تی نامینیت^(۵۸)، نانکو مارکس و دیکه قتیین وی پرسا نه ته وایه تی ب گرنگی وهرناگرن و نه چنده د که سایه تیا کارل مارکسی دا دیاردبیت ده می د ته مه نی گهنجاتیی دا ده ست ژ نه ته وی خو بی پروسه به ردای و هه تا مرنی هه ست ب نه ته وایه تی نه کری، ژبه رکو نه ته وایه تی و دهوله تا نه ته وهی لجه م وی دیاردهیه کا که فن بوو هزر دکر کو پیدقیه په یوه ندیین دناقهه را مروشاندا دا لسه ر بنه مایی چینایه تی بن نه کو لسه ر په یوه ندیین نه ته وایه تی و دقتیت

ءناماژه بهیته دان کو پروژی مارکسی نه پروژه کی (کوسموپولیتیکی)^(۶۸) بوو وهه بونا تاییه تمه ندیین نه ته وهیان یین زمانی و تاینی و ره وشه نبیری پیشیل بکه ت، به لکه مه به ست ژی په یداکرنا هه ماهه نگیی یه دناقهه را نه ته وهیان دا، نه ته وه لدیف بوچونا مارکسی کومه لگه هه کا هه ریی و زمانیا بی پروژه یه کو دشیت خو دناقه ملله تی دا هل بکه ت^(۷۸).

چوار: کومه لگه ل ده ف مارکس (هه فرکیا چینایه تی)

هه روه کی یا دیار ده می کومه لگه هاندا قیکه فتن ودوبه ره کی یا هه ی دناقهه را هنده ک لایه نان دگه ل هنده ک لایه نین دی ب مه ره ما بده ست قه ئینانا به رژه وه ندیین خو، و ژیانانا کومه لایه تی یا پره ژهه فرکیان، و میژوو قی چهندا هه باش دیار دکه ت، نانکو وی هه فرکیا دناقهه را ملله ت و کومه لگه هین جودا جودا دا، هه روه سا دناقهه را کومه لگه هین ئیک ملله ت ب خوداژی، و نه قهه فرکیا هه ب شیویه کی باش دیار دبیت دفان قوناغاندا ته وژی قوناغین شوره شان و د قوناغین شهران و ناشتیی دا و د قوناغین پاشکه تنی و پیشکه تنه کا بله ز دا و مارکس نه قی چهندا هه ب (بیردوزا هه فرکیا چینایه تی) نا قه دکه ت، و نه گه ری قی هه فرکیا چینایه تی ژی دزقربت ژبووان به رژه وه ندیین لده ف نه ندامین کومه لگه هه ی^(۸۸)، و مارکس قی چهندا هه نانکو قی هه فرکیا چینایه تی د به یاناما کومونیسیتی دا باش دیار دکه ت کو دبیت: (میژووا هه می کومه لگه هان هه تا نه فروکه چ نینه ژبلی میژووا هه فرکیی دناقهه را فان چیناندا نانکو دناقهه را مروقی نازاد و بهنده ی دا و مروقین خودان دهسته هلات و مروقین ساده و دهره به گان و جوتیاران و کارکه ری و خودانی کاری^(۹۸) و نه قه لایه نین هه یین د دژایه تیه کا به رده وام دا و

روگه ه

وهرزیه، بویته ی د ده ته فه کولین و وهرکیانین مروقابه تی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

شهره کي بهردهوام يي دناقبهرا وان دا هه ي جار نه ؤ شهره رادوهستيت جار ژي سهرهلهددت، و نه ؤ شهره دي ب دوماهي هيت ب كودهتايه كا شورهشگيري كو دي هه مي كومهلگهه ي بخوڤه گريت يان ژي دي ههردوو چين ژناڤ چن نانكو چينا دهستهلاتدار و چينا پروليتاريائي، و ب ديتنا ماركس نه ؤ هه فرکيا چينايه تي بزوينهري رويدانانه^(۹)، ب ديتنا ماركس په ره سندننا سهرمايه داريي و سهرمايه داران دبیتته نه گهري ژ ناڤ برنا هه مي چينيت كومهلگهه ي بتني چينا بورژوازي يابچيک و چينا پروليتاريائي يا مهزن نه بيت^(۹)، و ماركس دياردکته كو پيشه وهر و دوکانداريت بچوک و هه مي کارکهرت خانه نشينكري و خودانيت پيشه سازييت دهستي و جوتيار ژي نه ؤ هه هه مي هيدى هيدى دي بنه به شهک ژ پروليتاريائي، چونكي سهرمايي قان كه سان يي كيم نه گهر به اورد بکهين دگهل سهرمايي خودان پيشه سازييت مودرين گهله كي كيمه و ل گورده پانا هه فرکيي دا نه ؤ كه سين هه دگهل سهرمايه دارين مهزن دي ژناڤ چن نه ؤ نه ؤ لايه كي ڤه و ژ لايه كي ديڤه ژ نه گهري نالافين نوي ييت به ره هم نيناني ييت قان سهرمايه داريت مهزن بسپوري و شاره زايا وان دي بي بايه خ بيت له ورا ب ڤي شيوهي خه لک ژ هه مي چينيت دي په يوه نديي ب پروليتاريائي کهن^(۹)، و نه ؤ هه فرکيا هه ي اچينايه تي بدوماهي دهيت ب كودهتايه كا شورهشگيري و دڤيت نه ؤ چندا هه ژي ب ريكا ديكتاتوريه تا پروليتاريائي به يتته نه انجام دان و پشتي پروليتاريا حكومه تا بورژوازي يا دهسته لاتدار ژناڤ دبهت دي حكومه تا خويا چينايه تي دامه زرينيت كو دبیتنه ڤي حكومه تي حكومه تا ديكتاتوري يا پروليتاريائي^(۹)، هه روه سا رولي چينا پروليتاريائي باش ديارديت ب تايه تي د پيناسه يا شوره شا كومه لايه تي دا ژ لايي ماركس ڤه كو دبیتت: (پروليتاريا چه مکه كي ميژوويه كو دهوله تي ب شيويه كي بله ز ڤه دگوهيزيت ژ قوناغا ميژووي يا سهرمايه داري بو قوناغا ميژووي يا سوشيا ليزمي^(۹)، و نه ؤ هه فرکيا هه نه و دناقبهرا چينيت كومهلگهه ي دا په يدا دبیت ژ نه گهرا چندين ژيده رين سهره كي يين پيڤكه گريدايه نه و ژي نه ؤ نه:

۱. دابه شکرنا نامرازين به ره هم نيناني ب شيويه كي نه يه كسان و نه دادپه روه رانه دناقبهرا نه ندام يان تاكين كومهلگهه ي دا.

۲. ژ نه گهرا ڤي خالا لسهري دوو جورين تا که كه سان دناڤ كومهلگهه ي دا په يدا دبن نيک خودانين نامرازين به ره هم نيناني كوريزديه كا كيمن، ويين دووي نه وين کوچ نامرازين به ره هم نيناني نه يان بدهستڤه نه هاتي كوريزا قان گهله كا مهزنه.

۳. ديسان دابه شکرنا دهسته لاتني ب شيويه كي نه يه كسان و نه دادپه روه رانه دناقبهرا ههردوو لايه نين هه ييت كومهلگهه ي نه ؤ قين ل خالا سهريدا هاتينه دياركرن كولايه ني نيكي دبنه خودان دهسته لات و لايه ني دي دبي دهسته لاتن.

۴. و نه ژجیاوازیا هه یا تابوری و سیاسی دی بیته نه گهری پیدابونا ههسته کا هزری و دی کارتیکرنی که ته سهر ریکخستنا کومه لایه تی و نارمانج و بهرژه وهندی و ی بین تابوری و هزری.

۵. جیگیربون د پیه وهندی به ره هم ئینانی دا و پیشکه فتننا بله ز د هیزا به ره هم ئینانی دا^(۵۹)

نهجام

پشتی نقیسینا قی فه کولینی و پشتی لینگه ریان د ژیده ر و پهرتوکین به رده ست دا، فه کولین گه هه شته فان نه جامان:

۱. هزرین مارکس به ره همی سیاستا دهسته لاتا سیاسی یا وی ده می و بارودوخی خیزانی و که سایه تیا وی یه، و کارل مارکس گه له ک زه حمه ت و نه خوشی دیتینه هه تا شیای کو هزر و بیرین خوبچه سپینیت د نا ژ خه لکی دا.

۲. هزر و بیرین کارل مارکس کارتیکرن کریه سهر جیهانا روژنا قای و هیدی هیدی نه ژ کارتیکرنه هاتیه فه گوهاستن بو جیهانا روژه لاتتی.

۳. گه له ک هه ول و بزاف هاتینه کرن ژ لایی حکومه تین نه وروپی بین وی سهرده می بوژنا ق برنا هزر و بیرین کارل مارکسی.

۴. کارل مارکس هه ولدایه بو نه هیلانا جیاوازیی دنا قبه را کومه لگه هی دا و هه ول دایه بو نا قارنا کومه لگه هه کا پرولیتاری و ژنا ق برنا چینا بورژوازی.

۵. مارکس دژیانا خودا هه رده م دژی ئینان بوویه و دیارکریه کو ئاین نه فیونه بو ملله تان.

۶. کارل مارکس دانپیدان ب هزرا نه ته وهی نه کریه و نه ژ چهنده ب خو سه پانندن لسهر ملله تین دیتر دانایه، به لکووی زاراقی (گه ل) دنقیسینییت خودا بکار دئینان.

۷. کارل مارکس دهیته هژمارتن نا قاکه ری هزرا کومونیستی و سوشیالیزمی لسهر تا سهری جیهانی.

۸. مارکس گرنگی ب لایه نی مادی و تابوری و شروفه کرنا دیاردین میژووی دایه، ئانکو ماده و تابور بناغی فه لسه فا مارکسی پیکدئینن.

روگه ه

وهزیه، بویتهی د دهته فه کولین و وهرکیرانین مرؤقه ایته و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲

ژندهرو پهراويز:

- ۱- عبدالوهاب الكيالي وآخرون، الموسوعة السياسية، المؤسسة العربية للدراسات والنشر، (بيروت: ١٩٧٩)، ج ٥، ص ٦٣٥.
- ۲- حاخام: د يهودييه تيډا رامانا (خودان) ددهت نانكوب رامانا خوداني تشته كي دهيت و په يفا حاخام يا عهريه بي دنه ژادا دزفريته قه بوزماني عبري كوژ په يفا (DON) نانكو شاره زاهاتيه، و نه ژا ناسناقه هاته دانان ل سهر مه زنين جوهيان ل ده قه رين عهريه بي و موسلمانان: بو پتر پيزانينان بنيره: www.wikipedia.com
- ۳- دانيال هيرفيوليئي و بين دي، پروژهي تيگيشتن و رافه كردني تايين تايين چييه، و: عادل باغه وان، چاپخانه ي ده زگاي چاپ و په خشي سهردهم، (سليمانى: ٢٠٠٨)، ل ١٨.
- ۴- پروتستانتي: نه قه كومهله كن ژ فله يان كو دژي كه نيسا روژناقا يا روما رابون، و كاري خو ب ناقي بكار تينانا تينجيلي و عهقلي ناراسته كرو. كه نيسا وان دهيتته ناكرن ب پروتستانت چونكه بهرهنگاري و ريسواكرن و پشتدانا ههر تشته كي دكهن يي دگهل تينكستين تينجيلي نه گونجيت، و نه قه وه كي بزاقه كا چاكسازيه ل سه دي ١٦ ز په يدا بوويه و ژ دامه زرينه ر و ناقداره كه سين وان (مارتن لوسهر، روخ هولديخ زوينجلي- جون كالقن). بنيره: دار الندوه العالميه للشباب الاسلامي، فهرهنگا تايين و تايدلوجيا، و: عبدالرزاق سعيد، چ ١، چاپخانه زانا، (دهوك: ٢٠١١)، ل ٧٣-٧٤.
- ۵- عصام عبدالفتاح، كارل ماركس رجل ضد الأديان، دار الكتاب العربي، (دمشق: ٢٠٠٨)، ص ١٥.
- ۶- برژوازي: نه قه چينه كا كومهلگه هي يه يا دهركه قتي ل سه دين ١٥ و ١٦ زاييني دا و نه قه چينه خودانيت دراقي و كارانه، و كونترول لسهر بهرهم تيناني كويه ديسان كونترول لسهر كومهلگه هي ژي كويه، و ب شيويه كي تاييه تي بورژوازي چينا زال هيز و خودان دهسته لاته دكومهلگه هي دا، و نه قه چينه نه يا خودان بهرهمه لي لسهر قازانجي كاري كاركهر دي دژيت. بو پتر پيزانينان بنيره: موسوعه العالميه الحره. www.wikipedia.com
- ۷- شورش نه حمد گه رمياني، ماركس ژيان و كاره زانستيه كاني، چاپخانه ي چوار چرا، (سليمانى: ٢٠٠٩)، ل ١٦-١٩.
- ۸- عبدالوهاب الكيالي، المصدر السابق، ص ٦٣٥.
- ۹- عيماد حكيم، كارل ماركس، دار الانوار للطباعة والنشر، (بيروت: د.ت)، ص ١٥-١٦.
- ۱۰- عبدالوهاب الكيالي، المصدر السابق، ص ٦٣٥-٦٣٦.
- ۱۱- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٢٢.
- ۱۲- فرديك نهنگل: هزرقان و نقيسه ري تهلماني ل سالا ١٨٢٠ ز ژدايكيويه، نهنگل زنيكترين هه قالي كارل ماركسي بو، ههردويان بينقه دناق بزاقا پروليتاريدا كار كويه، ژماره يه كا مه زن ژ پهرتوكان نقيسينه، ل ته باخا ١٨٩٥ ل له ندهن مريه. بو پتر پيزانينان بنيره: موسوعه العالميه الحره. www.wikipedia.com
- ۱۳- شورش نه حمد گه رمياني، ژندهري بهري، ل ٣٠.
- ۱۴- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٣٨-٣٩.
- ۱۵- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ٣٩.
- ۱۶- مهدي محفوظ، اتجاهات الفكر السياسي في العصر الحديث، مجد المؤسسة الجامعية

- للدراستات والنشر والتوزيع، (بيروت: ٢٠٠٢)، ص ٢٥١.
- ١٧- د. مهدي محفوظ، المصدر السابق، ص ٢٥١.
- ١٨- عبد الوهاب الكيالي، المصدر السابق، ص ٦٣٦-٦٣٧.
- ١٩- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ١٤٦-١٤٧.
- ٢٠- عصام عبد الفتاح، المصدر السابق، ص ١٤٦-١٤٧.
- ٢١- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ١٠٢.
- ٢٢- عصام عبد الفتاح، المصدر السابق، ص ٤٢.
- ٢٣- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ٢٠٧.
- ٢٤- عصام عبد الفتاح، المصدر السابق، ص ٤٢.
- ٢٥- عبد الوهاب الكيالي، المصدر السابق، ص ٦٣٧؛ د. كه مال پولادي، ميثوي
نه نديشه‌ي سياسي له روژ ناوا، له مه‌كيافيلي تا ماركس، و: مه‌هدى خوندل، چاپخانه‌ي
مناره، (هه‌ولير: ٢٠٠٧)، ب ٢، ل ١٩١.
- ٢٦- أ. ل. فيشر، تاريخ أوروبا في العصر الحديدي ١٧٨٩-١٩٥٠، ت: أحمد نجيب هاشم، و
وديع الصبيح، دار المعارف، (مصر: ١٩٧٢)، ص ٣٣١-٣٣٢.
- ٢٧- عصام عبد الفتاح، المصدر السابق، ص ٤٧؛ شاخه‌واني كه‌ريم هه‌ژار، په‌يامي كه‌وره
پياواني فه‌لسه‌فه، نيوه‌ندي نارام، ٢٠٠٨، ص ٦١.
- ٢٨- عبد الوهاب الكيالي، المصدر السابق، ص ٦٣٨.
- ٢٩- المصدر نفسه، ص ٦٣٩.
- ٣٠- أ. ل. فيشر، المصدر السابق، ص ٣٣١-٣٣٤.
- ٣١- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ٢٢٢-٢٢٣.
- ٣٢- عبد الوهاب الكيالي، المصدر السابق، ص ٦٣٨.
- ٣٣- عصام عبد الفتاح، المصدر السابق، ص ٨٤-٨٥.
- ٣٤- كومه‌لا كومونيسي: نه‌ف كومه‌له ل خزيانا سالا ١٨٤٧ ز ل باژيري له‌ندهن هاته
دامه‌زندان لسهر ده‌ستي كريكاريت ئينگليزي، ويشتي ماوه‌يه‌كي بنگه‌هي وي بو باژيري
پاريس هاته‌فه‌گه‌هاستن. بنيره: كارل ماركس و فرديش أنجلز، البيان الشيوعي، ت: محمود
شريح، منشورات الجمل، (ب. ت: ب. م)، ص ١١.
- ٣٥- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ١٤٦-١٤٧.
- ٣٦- كارل ماركس- فرديش أنجلز، المصدر السابق، ص ٩-١٠-١٣.
- ٣٧- رونالد سترومبيرج، تاريخ الفكر الأوربي الحديث ١٦٠١-١٩٧٧ م، ط ٣، (القاهرة-
١٩٩٤)، ص ٤٣٦؛ د. عبدالعزيز سليمان نوارو، د. عبدالمجيد نسيمي، تاريخ المعاصر أوروبا من
الثورة الفرنسية إلى الحرب العالمية الثانية، (بيروت، د. ت)، ص ٥١٥-٥١٦.
- ٣٨- كارل ماركس- فرديش أنجلز، البيان الشيوعي، ص ١١-١٥.
- ٣٩- ألياس مرقص، الماركسية و الشرق ١٨٥٠-١٩١٨، بيروت، ١٩٦٨، ص ٣٤-٣٥؛ هوارد
زين، ماركس في سوهو، ت: الحارث النبهان، (دمشق: ٢٠٠٥)، ص ١٠-١١.
- ٤٠- الموسوعة العالمية الحرة، البيان الشيوعي، مقاله متاحة على شبكة المعلومات
الدولية (انترنت) في موقع: www.wikipedia.com.
- ٤١- وميض جمال عمر نظمي، محاضرات في الفكر الاشتراكي، (بغداد- ١٩٨٢)، ص ١٣٣-
١٣٤.

رووگه‌ه

وهزبه، بويته‌ي د ده‌ته فه‌كولين و
وهزبه‌يان مرزفاهتي و زانستي

ژماره ٥ هه‌مينا ٢٠١٢

- ٤٢- ه.أ.ل. فيشر، المصدر السابق، ص ٧٤٤.٧٤٥؛ فرانز مهنرك، كارل ماركس، تاريخ حياته ونضاله، ت: خليل الهندي، (بيروت ١٩٧٢)، ص ١٢٤-١٢٧.
- ٤٣- كارل ماركس- فردريش أنجلز، المصدر السابق، ص ٩-١٠.
- ٤٤- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٥١.
- ٤٥- ه.أ.ل. فيشر، المصدر السابق، ص ٣٠٤.
- ٤٦- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٥٢.
- ٤٧- ه.أ.ل. فيشر، المصدر السابق، ص ٣٠٥.
- ٤٨- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٥٣.
- ٤٩- Oxford Advanced Learners Dictionary, Oxford University Press, U.K, ٢٠٠٥, P٨١٣.
- ٥٠- فهرهنگا قازي، حافر قازي، سپيريز، (دهوك: ٢٠٠٧)، ل ٢٤١.
- ٥١- پهروين رهتوف هادي، هوزانا ناف نه ته وهبي د توري نوبى كورديدا، چهند هوزانقان وهك نمونه، ناما ماستهري، كوليترا نادابي، زانكوبا دهوك، ل ٢٣-٢٤.
- ٥٢- سليمان صالح الغويل، الدولة القومية دراسة تحليلية مقارنة، ط ٧، منشورات جامعة قاريونس، (بنغازي-٢٠٠٢)، ص ٦٨.
- ٥٣- الياس فرح، تطور الايدلوجية العربية الثورية، ط ٢، دار الشؤون الثقافية العامة، (بغداد: ١٩٨٦)، ص ١٨٠.
- ٥٤- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٤٨-٥١.
- ٥٥- ريزانوف، محاضرات في تاريخ الماركسية، ت: جورج طرابيشي، دار الطليعة للطباعة و النشر، (بيروت، ١٩٧٢)، ص ١٥٩-١٦٠-١٦١-١٦٢-١٦٣.
- ٥٦- عبدالوهاب الكيالي و آخرون، المصدر السابق، ص ٣٢٦.
- ٥٧- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ٢٠٠.
- ٥٨- د. ريزانوف، المصدر السابق، ص ١٦٣.
- ٥٩- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ٢٠٠-٢٠١.
- ٦٠- د. ريزانوف، المصدر السابق، ص ١٦٤.
- ٦١- باكونين: ميخائيل نيكسندره رويش باكونين، ل سالا ١٨١٤ ل روسيا ژ دايبوويه، ژ مهزنترين ركه بهرين ماركسي بوو. ب بيردووا (ناژاوه چي- نانارشيزم) دهينته نياسين، خواندنا خول بهر دهستي ماموستايين تاييهت خوانديه، د ناف نه ته وهيا نيكيذا دژي بيردووين ماركسي سه بارهت نه هيلانا دهوله تي رابوول سالا ١٨٧٦ مريه. بنيره: عبدالوهاب الكيالي و آخرون، الموسوعة السياسية، ج ١، ص ٤٨٠.
- ٦٢- پهروين رهتوف هادي، ژيدهري بهري، ل ٢٥-٣٤.
- ٦٣- شورش نه حمه د گه رمياني، ژيدهري بهري، ل ٢٥-١٥٥.
- ٦٤- فؤاد أيوب، العائلة المقدسة، المقالة متاحة على شبكة المعلومات الدولية (أنترنيت) في موقع: WWW.NEEL WA FURAT.COM
- ٦٥- سيمون أوللي، ماركس في الأيديولوجيا الألمانية، ت: أحمد نور، المقالة متاحة على شبكة المعلومات الدولية (أنترنيت) في موقع: الحزب الشيوعي اللبناني، www.alinahrilcp.word press.com
- ٦٦- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ١٤٦-١٤٧.

- ٦٧- أبراهيم العريس، ١٨ بروميرلويس يونابرت لكارل ماركس، مقاله متاحه على شبكة المعلومات الدولية (أنترنيت) في موقع: عراق الأمل www.iraqhope.com.
- ٦٨- د. كه مال پولادى، ژيدهرى بهرى، ل ١٩١-٢٠١.
- ٦٩- عيماد حكيم، المصدر السابق، ص ٢٢٢-٢٢٣.
- ٧٠- أسعد مفرج، موسوعة عالم السياسية-تعريف شامل بالسياسة فكرياً و ممارسة، دار النشر والتوزيع nobilis، (بيروت: ٢٠٠٦)، ص.
- ٧١- نجم الدين زيدان، نقد برنامج غوتا، مقاله متاحه على شبكة المعلومات الدولية (أنترنيت) في موقع: www.marxists.com.
- ٧٢- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ٦٣.
- ٧٣- دانيال هيرفيوليوي و بين دي، ژيدهرى بهرى، ل ٢٣-٢٤.
- ٧٤- نازد قهزاز، روى كورد له بن دهستى سيوناليزم، ئيسلاميزم، وماركسيزم دا، (سليمانى: ٢٠٠٨)، ل ١٢٨-١٢٩.
- ٧٥- عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ١٨؛ حسين سوران، له توتاليريزمى فيكره وه بو تيروركردنى به هاى نازادى، چاپخانهى روزههلات، ههولير، ل ٩٢.
- ٧٦- نازاد قهزاز، ژيدهرى بهرى، ل ١٣٣.
- ٧٧- الحسينى الحسينى معدى، كارل ماركس، كنوز للنشر والتوزيع، (قاهرة: ٢٠٠٩)، ص ٥٩-٦٠.
- ٧٨- پهروين رهتوف هادى، ژيدهرى بهرى، ل ١٥.
- ٧٩- ألياس مرقص، الماركسية والشرق ١٨٥٠-١٩١٨، ط ١، دار الطليعة، (بيروت، ١٩٦٨)، ص ١٠٩؛ هوراييس دايفيس، القومية والأشترابية، ت: فضل شلق، دار الحقيقة، (بيروت ١٩٧٢)، ص ١٨.
- ٨٠- پهروين رهتوف هادى، ژيدهرى بهرى، ل ١٦.
- ٨١- حسن غريب خليل، الماركسية بين الامة و الامية، دار الطليعة، (بيروت ٢٠٠٢)، ص ٢١.
- ٨٢- سليمان صالح الغويل، المصدر السابق، ص ٢٥-٢٦ و ٧٩-٨٠.
- ٨٣- المنقول من أريك كام، فلاديمير كلود فيشير، الاشتراكية والقومية، ت: بديع عمر نغمى، وميچ نغمى، مؤسسه الابحاث العربية، (بيروت لبنان)، ص ١٥.
- ٨٤- لى تشتى بالكيش نه وه كو به لشه فيان دناقهرا سالين ١٩١٨-١٩٢١ از هه ولددا باهتني نه ته وايهتني تايبهت دناقه لين ناسيادا ب به هانه يا پاراستنا دهوله تا پروليتاريا و ژ ناقبرنا سه رمايه دارينى بكاربينن.
- ٨٥- حسن خليل غريب، المصدر السابق، ص ٢٢.
- ٨٦- كوسموپوليتيك: زاراڤ و ده برينه كه رامانا (نه ته وهى) نانكو (القوميه) ددهت ولسهر دهمنى (هلنستى) نانكو پشتى مرنا نه سكه ندهرى مه قدونى ده ركفت و خودانين وى گوت كو هه مى مرووڤ كورين نيك وه لاتينه، به لى لسهر دهمنى سه رمايه داريدا كوسمو پولوتيك هاته بكارئينان ژ بو خاپاندنا ملله تين ژير دهست و فه مراندنا شوره شين نه ته وايهتني ماركس و نه نكلزى نهڤ زاراڤه وهك تاماره بو كومپانين مه زن نه وين ژ مللانينا سه رمايه دارى په يدا بوين بكارئينايه، بنيره عبدالوهاب الكيالى وآخرون، الموسوعه السياسيه، ج ٥، ص ٢٣٢.
- ٨٧- پهروين رهتوف هادى، ژيدهرى بهرى، ل ٢٩-٣٣.

رووگهه

وهزبه، بوپتهى د دهته فهكولين و
وېرگيرانين مرؤقههتني و زانستى

ژماره ٥ هاقينا ٢٠١٢

۸۸. سليمان صالح الغويل المصدر السابق، ص ۸۰.
۸۹. د. عبدالعزيز سليمان نوار، د. عبدالمجيد نه عنده عى، ميژووى هاوچه رخی نه وروپا له شوره شى فهره نسيه وه تا جهنگى دووه مى جيهانى، و: خالد هه ركى، چ ۱، چاپخانهى وه زاره تى ره وشه نيبيرى، (هه و لير: ۲۰۰۹)، ل. ۵۴۰.
۹۰. عصام عبدالفتاح، المصدر السابق، ص ۸۲-۸۱.
۹۱. حسين سوران، ژنده رى به رى، ل. ۱۷۶.
۹۲. حسين سوران، ژنده رى به رى، ل. ۱۸۵.
۹۳. د. كه مال پولادى، ژنده رى به رى، ل. ۲۱۹.
۹۴. حسين سوران، ژنده رى به رى، ل. ۱۸۶.
۹۵. د. عبدالرحمان خليفة، ايدولوجية الصراع السياسي دراسة في نظرية القوة، دار المعرفة الجامعية، (۱۹۹۹: ب.ت)، ص ۳۲۸.

كارل ماركس ...

رووگه ه

وهرزیه، بویتهی د دهنه فهكولین و
وهرکیرانین مرزفایهتی و زانستی

ژماره 5 هاقینا ۲۰۱۲